3

DE PONDERIBVS, ET PRETIIS VETERVM NVMMORVM,

eorumq; cum recentioribus collatione,

LIBER VNVS.

Authore EDOVARDO BREREWOOD: nuper in Collegio GRESSAMENSI *Londini*, *Astronomiæ* Professore.

LONDINI,
Apud *Ioannem Billium*.

1614.

HONORATISSIMO DOMINO, DOMINO THOMÆ EGERTONO Equiti aurato, *Baroni de Ellesmere*, *Magno* ANGLIAE Cancellario, & Cancellario Academiæ OXONIENSIS *Dignissimo, &c.*

ISTiusmodi (Honoratissime Domine) est huius Libelli argumentum, quod merito parvi pendas, quis enim prudens & pius nummos ad-

miratur ? hæc ipſa tamen de Nummis commentatio eſt ſoboles olim fota, & enutrita in ſinu benignæ illius Matris florentiſsimæ Academiæ Oxonienſis; cuius incolumitati tanta prudentia invigilas, cuius dignitati ex ardenti tuo affectu in literas, quibus à grauiſsimis occupationibus liber vnicè oblectaris, tam impenſe faues. Mater cum tuę dominationi ſit adeo chara, confido ſobolem, ſaltem Matris cauſa, haud fore penitus ingratam. Hac ſpe fretus, & pietate impulſus in chariſsimum meum Patruum, hunc eius poſthumum tanti Patroni tutelæ auſus ſum commendare; quam vt digneris

præſtare infantulo, orbato tam pio & docto parente, humilimè peto, & vna Deum optimum maximum vt dominationem tuam publico bono (quod adeo ſtudioſe promovet) diu ſervet ſoſpitem, & incolumem.

Veſtræ dominationi

omni obſequio

humilimè deuotus,

ROBERTVS BREREWOOD.

INDEX.

CAP. I.

DE Nummis Argenteis proprijs Iudeorum. Fol. 1.

CAP. II.

De Nummis æreis, quorum in Sacris Libris fit mentio. fol. 7.

CAP. III.

De Nummis Aureis qui in vsu Iudæorũ. fol 8.

CAP. IIII.

De Summis Nummorum Hebræis. fol. 11.

CAP. V.

De Præcipuis quibusdam Nummorum Summis quarum in Libris sacris Mentio. fol. 13.

CAP. VI.

Consideratio. De Auri & Argenti Numero à Dauide relicto Solomoni, pro Templi fabrica. f. 16.

CAP. VII.

De Veteribus Græcorum & Exterorum Nummis. Primo, de Argenteis & æreis. fol. 18.

CAP. VIII.

De Nummis Aureis Græcorum & Asiaticorum. fol. 22.

CAP. IX.

De Summis Nummorum Græcis. fol. 25.

CAP. X.

De præcipuis quibusdam Græcis Nummorum Numeris. fol. 28.

CAP. XI.

De Veteribus Romanorum Nummis. Primo,

De

De initijs Nummorum apud Romanos. fol. 31.
CAP. XII.
De Æreis Romanorum Nummis. fol. 32.
CAP. XIII.
De Argenteis Romanorum Nummis. fol. 34.
CAP. XIIII.
De Aureis Romanorum Nummis. fol. 36.
CAP XV.
De Aureis Nummis post Imperij sedem Byzantium translatum. fol. 38.
CAP. XVI.
De Argenteis & areis Nummis Imperij Byzantium translati. fol. 40.
CAP. XVII.
De Summis Nummorum Romanis. fol. 41.
CAP. XVIII.
De Sestertio. Et arte Romana, Numerandi per sestertios. fol. 42.
CAP. XIX.
Summa quadam Romanorum Nummûm, & earum in nostris Declaratio. fol. 44.
CAP. XX.
De Proportione Auri ad Argentum. fol. 48.
CAP. XXI.
De Auri & Argenti Pretijs. fol. 50.
CAP. XXII.
De Aurei & Argentei Nummi Temperaturis. fol. 51.
CAP. XXIII.
De Pretio & pondere æris & aliorum Metallorum. fol. 55.

DE PONDERIBVS ET PRETIIS, VETERVM NVMMORVM.

ID quod Romani dixerunt 1°. Monetam, quod nota aliqua impressa certi moneret pretij, & 2°. Pecuniam, quod * Pecudis imagine olim signaretur: 3°. Nummus etiam appellatur, origine vt videtur [a] Græca, ὅτι οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ ἐστι, quod [b] ARISTOTELES de Græco vocabulo νόμισμα dixit, Nam & eo nomine Græcis, à lege qua instituitur, & χρῆμα ab vsu, nuncupatur.

* Plin l.33 c.3 Plutarch. in Publicola.

a Pollux. l.9. c. de Talent.

b Arist. l. Ethic. 5. cap. 8.

CAP. I.
De Nummis Argenteis proprijs Iudæorum.

DE veterum itaque Nummorum ponderibus & potestate dicturus, incipiam a nummis Hebræorum: Illi vero nullum habuerunt proprium ex argento, præter Siclum & eius partes.

Shekel, altera facie vasculum ostendit quo Manna seruabatur in Sanctuario, cum hac perigraphe, *Shekel* ISRAELIS: altera, virgam AARONIS afflorescentem, cum inscriptione, Ierusalem Sancta: Quæ sane ante Captiuitatem Babylonicam, antiquis Hebræis literis quas Samaritanas nunc vocant, expressa fuit: Post eam vero, Hebræis nouis, id est, Assyrijs seu Chaldæis: Characteres enim qui nunc sunt in Hebræorum vsu, atq; jam diu fuerunt ab EZRÆ temporibus, Assyriorum fuisse, * Iudæi ipsi haud diffitentur. Porrò, pondus Sicli exquisitè semuncia fuit; id est, drachmarum 4. vt [a] IOSEPHVS, HIERONIMVS, HESYCHIVS prodiderunt, & [b] alij viri docti experientia facta deprehenderunt. Licet autem Septuaginta Interpretes שקל sæpe reddant *δίδραχμον*, vt *Genes.*23.15. *Exod.*21.32. *Leuit.* 27.3.4.5.6.7. *&c.* *Iof.*7.21. *&c.* Non tamen cum respectu ad drachmam Atticam, sed Hebræam vel Alexandrinam, illi sunt intelligendi: Etenim cum Interpretes ipsi Hebræi essent, & libros sacros Alexandriæ Græcè conuerterent, omnino credibile est, aut ad regionis suæ, aut ad Alexandriæ pondera eos respexisse. Drachma autem Hebræa etiamq; Alexandrina Atticæ dupla fuit: Nam Talentum Alexandrinum 12000. drachmas Atticas continebat authore VARRONE, quantum etiam & Hebræum fuit: Omne autem Talentum continere 6000. drachmas eius loci proprias

שקל

ࠔࠒࠋ ࠉࠔࠓࠀࠋ *id est* שקל ישראל
ࠉࠓࠅࠔࠋࠉࠌ ࠄࠒࠃࠅࠔࠄ *id est* ירושלים הקודשה

* *In Tract. Sanhedrin. cap. 2. Abraham de Balmis, in* אברם מקנה *cap. 1. &c.*

a *Ioseph. l. 3. Antiq. c. 9. Hieron. in Comment. ad c. 4. Ezechiel. & ad 17. Matthæi. Hesych. in vocab.* σικλὸς.

b *R. Mos. Gerund. ad fin expos. Pentateuchi. Ar. Montan. l. de Mens. sacris. Tract. de Siclo. Masius ad cap. 7 Iosue. Anton. August. Dial 2. de Num. Antiq. &c.*

Varro. l. 4. de Ling. Latina.

prias

Pollux l.9. Onomaſtic. c. de Talento. Suid. in dictione τάλαντον.

prias cuius talentum eſſe dicitur, POLLVX & SVIDA prodiderunt: Proinde didrachmum pondere hebręo vel Alexandrino, tetradrachmum fuit Attico. Siclus itaq; Iſraelitarum, Athenienſium Stateri omnino par fuit, eaq; cauſa interdum SYMMACHO, plerunq; Aquilæ, στατὴρ Græcè redditur: valet proinde *Shekel* de noſtro. 2 s 6.d

Dimidius Siclus, cuius mentio *Exod.*30.13. & 15. & *cap.*38.26. Tributum à viris ſingulis Tabernaculo & Templo penſitatum, idq; annuatim, vt 1.*Chro.*24.*v.*6.*&* 9. manifeſtum eſt, & poſt Templum dirutum, Capitolio Romano ex decreto VESPASIANI, vt IOSEPHVS meminit. Qui etiam Siclus Regius & Publicus dictus fuit, de quo 2.*Sam.*14.26. Ibi enim pro ducentis ſiclis Regij ponderis, Septuaginta centum ſiclos reddiderunt, Intellige ſcilicet centum ſiclos Sanctuarij. De quo EPIPHANIVS eſt etiam capiendus, Siclus inquit eſt quarta pars vnciæ. Et vbi 1.*lib. Macch.*10.42. DEMETRIVS remittit Iudæis 5000. ſiclos. IOSEPHVS pro ijs poſuit 10000. drachmas. Ponderabat itaq; drachmas duas, Attico didrachmo par. Et valuit de noſtro. 1.s 3.d

בקע ſeu מצית השקל

Ioſeph. de Bell. Iudaic. l.7.c.26.

Epiphan. lib. de Ponderib.

Ioſeph. l.13. Antiquit cap.5.

Triens Sicli, id eſt tertia eius pars, cuius mentio NEHEMIAE 10 32. Annuum tributum, Templo ſecundo ab Hebræis ciuili decreto exhibitum. Valuit de noſtro. 10.d

שלישית השקל

Quadrans Sicli, etiam Hebræis in vſu fuit, vt manifeſtum eſt è *lib.* 1. *Sam.*9.8. Chaldæus

 רבעא

זוזא vertit, quod nomen SYRVS etiam LVCAE 15.8. reddit pro δραχμὴν. Et quidem tantum, scilicet drachmam R. ELIAS in Tishbi, & R. KIMHI zuzam esse definiunt. (Ducentis zuzim determinatur victus annuus honestus homini pauperi (è nostro, id est 6.li 5.s) quantum qui habet, si mendicet, excommunicationem incurrit apud Iudæos vt est in * Talmud.) Quadrans ergo Sicli, drachmæ Atticæ, Denarioq; Romano par est. Valetq; nostri: 7.d ob.

R. Elias in Radדבר וו & R. Dau. Kimhi ad Ezechiel 45.12. & 1. Samuel. 9.

**L. de Misnaioth Tract. de Angulo. cap. 8.*

רבע חשקל

Gherah, est vigesima Sicli pars, vt est in *Exod.* 30.13. *Leuit.* 27.25. *Ezech.* 45.12. *&c.* Id est, quinta pars drachmæ, vt non satis accurate interpretes pro *Gherah* obolum reddant, cum Obolus drachmæ pars sexta sit. *Chaldæus* semper מעא exponit. De nostro valet. 1.d ob.

גרה

Agorah, 1. *Sam.* 2.36. Idem quod *Gherah*. Nam & eisdem nominibus *Chaldæus* & *Græcus* vtranq; dictionem reddunt, Ille מעא, sic ὄβολον, & Hebræi omnes sic existimant. 1.d ob.

אגורה

Keseph, id est, argentum, cum Nummum designat, vt sæpe in sacris libris. *Genes.* 20.16. & 23.16. & 43.21. & 2. *Samuel* 18.11. & 12. *&c.* Siclum denotat. Chaldæus enim סלעא reddit, quo nomine & שקל reddere solet. (Et Septuaginta in loco allato SAMVELIS σίκλους conuertunt.) Eiusdem præterea ponderis esse dictum Chaldæum Nummum *Silgha*, & Hebræum *Shekel*, * Hebræi ipsi authores sunt. Valet proinde *Keseph* de nostro. 2.s 6.d

כסף

** R. Nathan. in Aruc. R. Elias in Tishbi R. Dav. de Pomis in Lexico.*

Keshitah, cuius ter in sacris mētio. *Gen.* 33.19 *Ios.*

קשיטה

*Ios.*24.32. *Iob* 42.11. Nummus fuit Agni imagine signatus, indeq; *Kesbitah*, id est, agnus, appellatus, vt à pecude pecunia. Vetus sic Nummus Chaldæorum aut Arabum proprius videtur fuisse, è circumstantijs locorum in quibus fit eius mentio. Idem autem erat Arabibus quod Iudæis *Megha*, id est, *Gherah*, vt * *Rab. Hakiua* ex itinere suo Arabico retulit: Idemq; *R. Leui Ben Gerson in Pentateuchum* ex *Rabbinis* statuit. Valuit proinde de nostro. 1.d ob.

** Apud R Dau. Kimhi in Radicib & R.Solom. in Com.ad 33. Genes.*

De Nummis Noui Testamenti.

Euseb. l.4. Dem. Euangelic.

ARgenteus, cum Nūmum significet Iudaicum, vt *Matt.*26.15. idemq; sonet quod *Keseph*, ex Iudæorum vsu Siclum denotat; vt rectè EVSEBIVS transcripserit, τριάκοντα στατῆρας quod MATTHAEVS τριάκοντα ἀργύρια dixerat: Proinde valet nostri. 2.s 6.d

Ἀργύριον. Hebræum.

At Argenteus, *Act.* 19.19. vbi de Nummis Græcis sermo est, drachmam Atticam valet: Græci enim pecuniarum summas numerabant drachmis, vt Iudæi siclis, & Romani sestertijs: *Ephesus* autem (cuius argentei illi erant) Greca ciuitas fuit, Atheniensium Colonia, vt STRABO & PAVSANIAS auctores. Valuit proinde ille argenteus, nostri. 7.d ob.

Ἀργύριον. Græcum.

Strabo lib.14. Pausan.in Achaicis.

Drachma, *Luc.*15.8.& 9. Quadrantem sicli, aut denarium Romanum designat, vterq; enim drachmam ponderabat: valet ergo nostri. 7.d ob.

Δραχμή.

Didrachmum, *Matth.*17 24. significat semisiclum, quem ex diuino præcepto *Exod.* 30. 13. Viri singuli inter Iudæos plusquam annos 20. nati,

Δίδραχμον.

nati, templo, pendebant. Non autem designare illic tributum Romanum, manifestum est; Quia id Romanis nummis pensitatum fuit, vt ex *Matth.* 22. 17. & 19. & 21. Illi autem Nummos denarijs maiores (qui scilicet essent in vulgari vsu) non percusserunt. Quod autem Christus de Regibus terræ loquitur, id exempli causa inducit, quòd ipse Dei filius non magis Templo Dei tributum deberet, quam Regibus eorum filij. Voliut autem didrachmum. 1.s 3.d

Stater, *Matt.* 17.27. Denotat Græco nomine siclum Hebræorum, stateri Attico pondere omnino æqualem. Nam duo didrachma continebat, cum pro tributa CHRISTI & PETRI solueretur: Proinde valuit. Στατήρ. 2.s 6.d

De Nummis externis qui in Iudæorum vsu.

DEnarius, vt in *Matt.* 18.22. & 22.19. &c. Isq; planè Romanus, vt manifestum est, è posteriori loco MATTHAEI citato *v.* 21. quoniam Cæsaris imaginem ostendebat. Quartam partem *Silgha*, id est, Sicli valuit, vt * Hebræi etiam docent, & proinde drachmam ponderabat. Valebatq; nostri. Δηνάριον. 7.d qb.

* *Lib. Misnaioth. Tract. de decima secunda. cap. 2. Et Tract. de Chetuboth. cap. 5.*

CAP. II.

De Nummis æreis, quorum in Sacris Libris sit mentio.

Orum tantum Nummorum ex argento ſacri libri meminerunt. Licet autem certum ſit, Iudæos etiam ex ære percuſſos proprios nummos habuiſſe, ijſdem plane figuris & characteribus ſignatos quibus argentei, vt ANTONIVS AVGVSTINVS prodidit. Nulla tamen eorum in hiſtorijs ſupereſt memoria, verum omnes quorum in ſacris ſit mentio (vt videtur) ſunt externi. Illi vero ſunt.

Ant. Auguſtin. Dialog. 2. de Num Antiquis.

ASSARIVS, *Matt.* 10. 29. אסר Hebræis recentioribus. Qui, ſi pars eſſet Nonageſima ſexta *Silgha*, id eſt, Sicli, vt Hebræi definiunt in * *Miſnaioth*, valeret *qa. c.* Sin vero Aſſis ſemiſſe ſit, vt cum a AGRICOLA ex VARRONE, mihi etiam videtur ex d CLEOPATRA, cui Aſſarius drachmas duas pendet, cum eo tempore, longeq; ante, Aſſes eſſent ſemunciales ex lege PAPYRIA, valebat de noſtro. 'Ἀσσάριον. qa. q.

Quadrans, *Matt.* 5 26. *Marc.* 12. 42. Si quarta pars oboli ſit, valet *qa. c.* (HESYCHIVS quadrantem interpretatur quartam partem *Follis.*) Quod ſi quartam Aſſis partem denotat, vt magis videtur, (Nam alios quadrantes nemo rei nummariæ peritus obſeruauit apud Ro- Κοδράντης.

* *Tract. de Gittim. c. 1. parag* ג. *Et tract. de Nezikim. c 8. par.* ה.
a *Agricol lib. 2 de Ponderib. externis.*
d *Cleopatr. in Coſmet.*
Heſych. in vocab. Κοδράντης: *Id quantum ſit collige ex recentioribus Nummis Græcorum.*

Romanos,) Dimidium erit Aſſarij, drachmamq; ponderabit, valuitq; proinde noſtri. q. c.

Minutum, *Luc.* 21 2. *Marc.* 12. 42. Dimidium eſt quadrantis, [e] duo enim *Lepta* ſeu Minuta quadrantem efficiunt, vt ille Marci locus declarat, idemq; [f] Svida & Hesychius. Minutum proinde ſemidrachmam ponderabat, valebatq; Denarij Romani partem octuageſimam, vt Quadrans quadrageſimam, Aſſarius vigeſimam. Valuitq; de noſtro. c. $\frac{1}{2}$.

Λεπτὸν.

[e] *Vnde* שמונא *id eſt, Octaua, redditur à Syro vtroq; in loco.*
[f] *Vterq; in Voc.* Κοδράντης.

CAP III.

De Nummis Aureis qui in vſu Iudæorum.

AVreorum autem Nummorum in libris Sacris quatuor opinor tantum nomina. Zahab, Siclus Auri, Adarcon, & Drakmon. Quorum duo priores tantum ad nummos Hebræorum proprios videntur pertinuiſſe. Zahab enim 2. *Reg.* 5. 5. & 2. *Chron.* 9. 16. &c. pro Nummo meminit. Sicli aurei autem 1. *Chro.* 21. 25. vtrumq; autem nomen vbi Nummum deſignat, Aureum didrachmum vt videtur ſignificat. Namq; & Statares aureos Perſarum, Græcorum, Romanorum aliarumq; celebrium gentium obſeruo ex antiquitate, tantum fere ponderaſſe. Et præterea ea aureorum ſumma, quæ 1. *Reg.* 10 17. tres auri Minæ eſſe dicitur, refertur 2. *Chr.* 9 16.

זהב
Et
שקל זהב

* *Vide Nummos Graecos in* μνᾶ.

9.16. esse trecenti Aurei. * Minas enim omnium gentium singulos 100. earum drachmas continere notum est, quod autem drachmale est pondere Hebræo, didrachmum esse pondere Attico, supra comprobaui. Licet autem Chaldæus, 2. *Reg.* 5.5. Zahab 6000. tot millia דינרין id est, denarios reddit, quod scilicet essent denariorum pondere, non tamen de argenteorum denariorum pondere, sed aureorum, Paraphrastem intelligo: Aureos enim Romanorum, etiam Denarios fuisse ab ijs appellatos, (quòd scilicet easdem plane imagines ostenderent, & magnitudine non multum differerent) è * PLINIO & alijs clare elicimus. *R. Leui Ben Gerson* autem, nomina זהב & זוזי, cum ad Nummorum rationem iudicandam adhibentur, siclorum pondus significare statuit. Id quod de siclis vulgaribus, non siclis Sanctuarij intelligendum est. Licet enim vbi numerus ponderis innuitur, videtur siclos denotare integros, vt *Iudic.* 8.26. vbi Septuaginta 1700. Zahab, tot siclos reddunt. Vbi tamen numerus Nummorum designatur, exhibet semper didrachmas aureas. Aureus ergo Hebræorum, vulgari eorum siclo argenteo pondere æqualis, drachmas duas Atticas pendebat. Et proinde pro ea proportione auri ad argentum quę apud nos viget, scilicet duodecupla, valuit de nostro.

* *Plin. l. 33. c. 3. Didymus apud Priscian. lib. de Ponderib. Comment. ad 8. Iudic. cap. 26.*

Duo autem alia aurearum Monetarum nomina in veteri Testamento sunt, Adarcon & Drakmon. 15.8 אדרכון & דרקמון

C Drakmon.

Drakmon. Illud *Ezræ* 8.27. *&* 1. *Chron.* 29.7. Hoc *Esræ* 2.69. *&* *Nehem.* 7.70. *&* 71. *&* 72. Vterq; Nummus Hebræis externus fuit (vt nomina ipsa satis indicant, quorum neutrum est Hebreæ originis) & Persicus, vt videtur, vterq; etiam eiusdem ponderis, cum vtrunq; Græci Interpretes δραχμὴν conuertant, quod tamen vt dixi cum respectu ad pondera Alexandrina, aut Hebræa, intelligendum est, quæ Atticorum ponderum eiusdem appellationis dupla sunt. Drakmon autem nomen ponderis videtur esse: Adarcon autem, (si coniectura mea non fallit) nomen Principis innuit, & Daricum Persarum Aureum notat: Nam & DARIVS HISTASPIS filius tunc regnauit, cum hij nummi aurei EZRAE tempore oblati dicuntur in Templi structuram, & ab illo DARIO procusos fuisse aureos optimos, HERODOTVS memoriæ prodidit. Qui vel eam ob causam DARICI dicebantur, vel, testante PLVTARCHO, quod in altera parte DARIJ imagine signarentur. Licet autem nomen Adarcon semel ante legatur in rerum vetustiorum historia, scilicet. 1. *Chron.* 29. 7. Tamen, * cum EZRA eius etiam libri author extiterit, potuit quidem ille rei veteri recentius nomen externum imponere, quod scilicet nummum eiusdem plane ponderis designaret. Eo autem magis mihi videtur nomen *Adarcon Daricum* notare, quod prima litera א ablata DARICVM fere sonat. [a] א autem in dictionis

Herodot. in Melpomene. Plutarch. in Artaxerxe.

* *Vide Abulens. in Præfat. lib. Chron. Quæst.* 5.

a *Vide Guidon Fabric. in Gram. Chaldæa. & Angel. Canin. in Institut. ling. Syriac.*

dictionis initio, sæpe præter radicem est Chaldæis, & vel seruit loco ה apud Hebræos, vel etiam præpositionis vicem obtinet, iuxta, secundum, vel tale quid denotantis. Vnde in loco *Chronicorum*, principes tot *Adarconim* obtulisse, innuere videtur, tot dedisse aureos, qui essent pondere *Daricorum*, *Adarcon*, ergo & *Drakmon*, vt vernaculus Hebræorum aureus, valet de nummis nostris. 15.s

CAP. IIII.

De Summis Nummorum Hebræis.

DIxi de nummorum generibus quorum in sacris Libris vlla mentio. De eorum summis dicam proximè, quarum duæ apud Hebræos celebrantur. Illæ sunt.

Maneh, μνᾶν Græci dicunt, Latini Minam. Mina vero Hebræa, Auri quidem, continet 100. drachmas pro pondere Hebræo (id est 200. Atticas) pro communi gentium ritu: valetq; nostri. מנה *seu* מנה *Auri.* 75.li.

At Argenti, Mina; apud Hebræos 60. siclos complectitur, vt *Ezechiel* 45.12. id est 240 drachmas Atticas, siue vt IOSEPHVS ait eodem sensu, libras Argenti duas cum dimidia: Et proinde valet de nostro. *Argenti, vetus.* 7.li. 10.s

Ioseph. lib. 14. *Antiquit. c.* 12.

 Quod

* Tract. de Angulo. c. 8 parag. ה & 1

Quod vero ab Hebræis. *Lib.* * *Misnaioth.* Mina Denarios seu drachmas 100. (intellige Atticas) continere dicitur, Accipiendum est de recentiori eius nominis instituto, & ex Græcorum aliarumq; gentium commercijs inter Hebræos valuisse. Eaque Mina valuit nostri. Argenti, Noua. 3.li 2.s 6.d

Talentum Hebræorum cōtinet pondere 3000 siclos, vt obseruanti euidens est è 38. *Exod.* 25 & 26. Nam pro sexcentis millibus virorum, tot semisicli oblati, faciunt trecenta millia siclorum, qui eo loco talenta centum conficere dicuntur. Ergo 3000. sicli ad Talentum pertinuerunt: Continet proinde 12000. drachmas Atticas, Atticiq; Talenti duplum existit. Ponderatq; vt etiam Epiphanivs obseruat, Libras 125. Valet proinde talentum Hebræum in Argento, de nummis nostris. ככר Argenti. 375.li

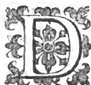
Epiphan. lib. de Ponderib.

Auri vero Talentum Hebraicum, seruata in prætio auri ad argentum proportione duodecupla, quæ nunc vbiq; fere viget, Valet de nostro. Auri. 4500.li

CAP.

CAP. V.

De Præcipuis quibusdam Nummorum summis quarum in Libris sacris Mentio.

Ixi de nummis qui apud Hebræos fuerint in vsu. Quorum præcipuas quasdam collectiones, in historijs sacris celebratas, proximè, per nummos ponderaq; nostra, exercitij causa, declarabo.

Exod.21.32. Mulcta Domino præscripta fuit apud Iudæos 30. siclorum, cuius bos alterius seruum occiderat. De nostro id valuit. 3.li 15.s

Iosu.7.21. *Ghakan* 200. Argenti siclos fatetur sacrilegio à se surreptos; Id facit de nostro. 25.li

Genes.23.15. ABRAHAM emit agrum ab *Ephron* in sepulturam pro 400. siclis argenti Id fuit de nostro. 50.li

Iosu.7.21. *Ghakan* præter argentum prædictum, suffuratus est laminam auream 50. siclorum, id est pondere 50. siclorum. Id valuit de nostro. 75.li

2.Sam.24.24. DAVID ab *Ornan Iebusæo* aream, altari extruendo, emit 50. siclis. Id fuit nostri. 6.li 5.s

1.Chron.21.25. At libro *Chronicorum* id dicitur fecisse 600. auri siclis, qui seruata proportione auri ad argentum duodecupla, cum didrachmi fuerint, efficiunt. 450.li

Cōtradictionem obiter tollo. Nam in *Samuele* mentio fit tantum areæ Altari extruendo; cuius pretium 50. siclorũ. In Chronicis autem locus etiam areæ memoratur, id est, locus areæ ad-

adjacens, templo exigendo à DAVIDE comparatus, id est, totus Mons *Moriah*: vt manifestum est ex collatione 2.*Chron.cap*.3.*vers*.1. Euentu enim edoctus inter sacrificia DAVID locum esse acceptum Deo, postquam emisset aream, emit etiam 600. auri siclis, totum locum adjacentem qui ad Ornan pertinuit.

1.Sam.17.7. Ferrum hastæ *Goliathi* ponderabat 600. siclos. Obserua autem siclum in sacris si absolute ponatur vbicunq; nomen ponderis est, semper denotare vnciam dimidiam. Ponderabat ergo id ferrum. *Libras.25.*

Ibidem. Eius loricæ pondus fuit 5000. siclorum. Ponderabat itaq;. *Libras.208.& 4.Vncias.*

2.Sam.14.26. Tonsura annua capillitij ABSALONIS, ducentos siclos Regij ponderis pendebat: Is autem Sicli Sanctuarij dimidium fuit: ponderabat ergo. *Libras.4. & 2. Vncias.*

Matth.26.15. Argentei 30. proditoris Iudæ stipendium, sicli vt dixi erant, valuerunt de nostro. 3.li 15.s

Ioan.12.5. Denarij 300. vnguenti æstimatio a MAGDALENA in CHRITI caput effusi, IVDAE scandalum, Valuerunt de nostro. 9.li 7.s 6.d

Exod.37.24. Sumptus Auri in Tabernaculi structuram oblati, fuit 29. Talentorum,& 730.siclorum Id de nostro erat. 131595.li

Ibid.v.25. Sumptus Argenti pro eodem opere, 100. talentorum & 1775. siclorum. Id facit de nostro. 37721.l.17.s.6.d

1.Reg.9.14. HIRAM SALOMONI in Templi opera misit 120. Auri talenta. Id de nostro nummo valuit. 540000.li

Quan-

1.Reg.10.10.	Quantum etiam Auri Regina *Shebæ*, SALOMONI loco honorarij attuliſſe dicitur.	
1.Reg.9.28.	Ex OPHIR allata SALOMONI, Auri talenta 420. Id fuit.	1890000.li.
1 Chron.22.14.	DAVID reliquiſſe dicitur SALOMONI pro Templi fabrica Auri talenta 100000. Immenſa ſumma. De noſtro.	450000000.li.
Ibidem.	Preterea, argenti pro eodem opere 1000000 talenta. Id facit de noſtro.	375000000.li.
1.Chron.29.4.	Porro, de ſuo Peculio eum in vſum conſecrauit 3000. Auri talenta. Id de noſtro.	13500000.li.
Ibid.	Et Argenti 7000. talenta. Id reddit de noſtro.	2625000.li.
1.Chron.29.7.	Oblatio Principum DAVIDIS in eiuſdem Templi ſtructuram, fuit Auri talenta 5000. & 10000. *Adarconim*. Id de noſtro.	22507500.li.
Ibid.	Et Argenti 10000. Talenta, quod de noſtro valuit.	3750000.li.
2.Chron.9.13.	Reditus annuus SALOMONIS, præter negotiationis & aromatum prouentus & principum honoraria fuit *666*. Auri Talenta. Id de noſtro facit.	2997000.li.
2.Reg.18.14.	Tributum HEZEKIAE impoſitum à Rege Aſſyriæ 300. talenta argenti & 30. auri. De noſtro fuit.	247500.li.
Eſræ 2.69.	A Principibus familiarum quibuſdam in ſecundi Templi ædificationem auri *Drakmonim* 61000. collati ſunt. Id fuit.	45750.li.
Ibidem.	Argenti autem Minæ 5000. Id conficiebat noſtri.	31250.li.

CAP.

CAP. VI.

Consideratio. De Auri & Argenti Numero à DAVIDE *relicto* SALOMONI, *pro Templi fabrica.*

DIxi diligenter de antiquis Hebræorum nummis quorum in ſacris ſcriptis ſupereſt memoria, eorumq; ponderibus & poteſtate. Cruciat me tamen nonnihil ille vnus ſacræ hiſtoriæ locus. 1. *Chron.* 22. 14. de ingenti numero talentorum auri & argenti, relictò à DAVIDE SALOMONI pro Templi ſtructura: Nam omnes omnium Monarcharum theſauros & opulentiam lònge ſuperat, quorum vlla in hiſtorijs mentio, ſi aceruos Sardanapali, ſecum vno flammis traditos ſolum excipiamus. Porro, neq; modus vllus DAVIDI, qui à prædeceſſoribus ſuis theſauros nullos acceperat, accruandi tam immenſos cumulos, quantos ex vaſtiſſimis imperijs, nullus vnquam vel rapaciſſimis principum Romanorum, Græcorum, Perſarum corraſerat. Neq; profectò tantam auri argentiq; immenſitatem, illud opus poſtulabat. Quin potius, ſi ex ſolido argento fuiſſent integri templi parietes & pauimenta: Si ex auro ſolido lectum integrum, & præter interiorem parietum cælaturam; Omne quodcunq; interius ſupellectile eius fuiſſet conflatum: Illi tamen

tamen acerui pro opere & operarijs, non ſufficiſſent abunde tantum, verum longe ſuperaſſent. Conſideraui enim quam potui diligentiſſime Templi dimenſiones, & cum ea auri & argenti mole in ſolidam Maſſam conflata, comparaui, & calculis ſubductis, hanc ſupra illam multum excreuiſſe reperij. Verum, & ex paupertate ſua, DAVID ipſe dicit, hæc ſe conſecraſſe Deo, quaſi afflictionum ſuarum & bellorum reliquias, quibus grauiter vexatus & hauſtus fuerat, At hæc paupertas omnem opulentiſſimorum regum affluentiam quantum ſuperat? Proinde neceſſario dicendum videtur, aut aliud eo loci denotare Hebræam vocem ככר quam talentum, vel aliam eſſe poſſe Talenti notationem, præter eam quam ex MOSIS hiſtoria ſupra elicui. Et quidem ככר ſignificare maſſam aliquam planam & preſſam, tortæ inſtar aut placentæ (qua forma aurum & argentum ſeruari in Principum theſauris conſueuit) certum eſt, cum nomen ipſum planitiem ſignificet ex origine, qua vocis eius acceptione, de illa DAVIDIS ſumma nihil certi conſtabit. Præterea, & nominis Talenti variam fuiſſe apud Antiquos notionem, & interdum exiguam aliquam ſummam deſignaſſe, ex veterum ſcriptis facile elicio. EVPOLEMVS apud EVSEBIVM, in ſumptu Templi numerando, talentum ſiclum denotari prodidit, id eſt, drachmas 4. POLLVX in libro de rerum vocabu-

Ar. Montan. lib. de Menſ. ſacr. c. de Chicar. Et Lexicographi Hebræi.

Euſeb. de præpar. Euang. l. 9. c. 4. Poll l. 9. Onomaſtic. c. de Talent.

lis ad commodum scripto, Talentum argenti quidem, 60. Minas, at Talentum Auri, 3. Aureos Atticos, id est, 6. drachmas constituit. Quin paruum aliquid fuisse antiquitus auri talentum, HOMERVS etiam non obscure indicat; In quo certantibus ad tumulum PATROCLI, inter res non magni prætij, scilicet, captiuam fœminam, equam pregnantem, lebetem, & phialam æream, duo auri talenta, & quidem quarto loco, scilicet post lebetem, exhibentur in præmium. Deniq; cum Talentum * Siculum, Neapolitanum, Rheginum, tam exiguum pondus notarit, Illud drachmas 6. Istud 3. hoc ½ drachmæ. Potuit fortasse idem nomen, & Hebræis interdum, exiguam summam aliquam designare.

Et lib.4. cap.24. Homer. Iliad. lib.23.

** Pollux. lib.9. Onomastic. & Varro. lib.4. de Ling. Latina.*

CAP. VII.

De Veteribus Græcorum & Exterorum Nummis. Primo, de Argenteis & æreis.

Rachma Attica (quo fere pondere Pharmacopolæ hodie vtuntur) pro omnium Nummum Græcorum mensura nobis erit. Nummus Atheniensis fuit, signatus * imagine lucernæ inextinctæ, MINERVæ apud Athenienses sacræ, cuius in STRABONE

Δραχμὴ, & Ἀργυρὶς Alexarcho apud Athenæum. l.3.

** Imaginem vide in Anton. Augustin. Dial. 1. de Antiquis Num.*

Strab.lib.9. Pausan.in Attic. Plin. l.21. c.vlt.

BONE & PAVSANIA mentio, cum inscriptione, Δραχμή. Octaua vnciæ pars est, eiusdem ponderis vt PLINIVS author est cum Denario Romano. Valuit de nostro. 7.d ob.

Stater, quod & *Tetradrachmum*, in altera facie *Mineruæ* caput, (qua causa παρθένος & κόρη sæpe appellatus est) in altera Noctuam ostendebat: erat 4 drachmarum nummus, vt *CLEOPATRAS, EPIPHANIVS, HIERONYMVS, HESYCHIVS, & alij authores sunt. Quin & duobus didrachmis censeri *Staterem*. Manifestum est ex 17. *Matthæi*, si quis versum 24. cum 27. conferat. Valuit nostri. 2.s 6.d

στατὴρ seu τετράδραχμον.

* Cleop.in Cosm. Epiphan.lib.de Ponderib. Hieron.ad cap.4. Ezechiel. Hesych in Voc. στατὴρ.

Didrachmum, quod & *Bos Atheniensibus* nuncupatus, quod [a] bouis imaginem habuit impressum. Nummus ille primo cusus à THESEO fuit, vt PLVTARCHVS meminit, siue in memoriam Tauri *Marathonij* quem occiderat, siue in laboris exemplum. *Stateris* dimidium fuit, duas continens drachmas; valuit nostri. 1.s 3.d

Βοῦς seu δίδραχμον.

a Pollux.l.9. Plutarch.in Theseo.

Tridrachmum, 3. drachmas complexum, de nostro valuit. 1.s 10.d ob.

τριδράχμον.

b Agricol. l. 1. de præt. Metal. & Monet. d Suid. in δραχμή. Xenoph.in Vectigal. Cleopatr in Cosmetic. Plin l 21 c.vlt. & Galen.de Compos. Pharm.sec.Locos lib.6.cap 1. c Pollux.l 9.

Obolus Atticus, quasi ὀβελὸς, id est, veru, [b] quod oblongus in mucronem desinebat, vel quod obelisci imaginem præ se ferebat, PHOTIO Patriarcha authore. Pars sexta fuit drachmæ Atticæ, vt præter [d] SVIDAM, XENOPHON, CLEOPATRA, PLINIVS prodiderunt: Valuit de nostro. 1.d q[a].

ὀβολὸς.

[c] *Semiobolus*, minimus è nummis Argenteis Græcorum, Valuit nostri. ob. q.

ἡμιωβόλιον.

[a] Pollux.loc. allegat. Suid. in Διώβολ. [d] Vt Pollux.l.9 c.de Talent. [e] Pollux.loc. allegat. Suid.loc.alleg. [f] Pollux.ibid.

* *Diobolus*, [d] Altera parte Iovis faciem ostendebat, altera Noctuam, Tertia pars drachmæ, Valuit è nostro. — Διώβολον. 2.d ob.

[e] *Triobolus*, dimidium drachmæ fuit. Proinde valuit de nostro. — τριώβολον seu ἡμιδράχμιον. 3.d ob. q[a].

[f] *Tetrobolus*, altera parte Iovis faciem ostendit, altera duas Noctuas, ⅔. drachmæ continebat valebatq; nostri. — τετρώβολον. 5.d

Dixi de argenteis Atticis, verum & nummorum aliarum partium Græciæ exigua aliqua memoria superest. Illi autem sunt.

Pollux.loc. allato.

Drachma Æginæa, quæ continet 10. Obolos Atticos Authore Pollvce, vnde & crassa ab Atheniensibus appellata est. Valebat nostri. — Drachma Æginæa. 1.s ob.

Pollux.l.4.Onomastic.c.24.

Obolus Æginæus, pars sexta Æginææ drachmæ, Valebat nostri. — Obolus Æginæus 2.d c. & ⅓.

Xenophon.lib.5. Rer.Græcar.

Triobolus Æginæus, drachmæ Æginææ dimidium. Nostri valuit. — Triobol. Æginæ. 6.d q[a].

Pollux.l.4.Onomastic.c.24. & Lib.9.cap.alleg.

Stater Corinthius 10. obolos Æginæos continet, & proxime valuit. — Stater Corinthi. 1.s 8.d ob. q[a].

Stater Macedonius, vt quos Reges *Macedoniæ*, & successores Alexandri etiam in Asia percusserunt, drachmas quatuor ponderat, cum 2. obolis, & 2. siliquis. Proinde valet proxime nostri. — Stater Macedonius. 2.s 9.d q[a]. & ⅔. q.

De Argenteis Nummis Asiaticis. Xenoph.lib.1. Exped.Cyri.

Siglus, Nummus argenteus Sardianvs & Persicvs, valet obolos Atticos 7. & ½. vt Xenophon author est, id est, nostri 9.d q[a]. — σίγλος, & σίγλον.

Hesych. in σίγλον.

qª. q. at HESYCHIO obolos Atticos 8. vt 4. ſcrupula ponderet, & proinde valeat noſtri. 10.d

Κισοφόρος.

CISTOPHORVS, Nummus etiam Aſiaticus, ob imaginem gerentis ciſtam quam oſtendebat, ſic appellatus, *Victoriato Romano* maior parte 1/17, cum quatuor mille Denarij efficiant 7500. CISTOPHOROS, vt POMPEIVS FESTVS prodidit: quod ſi cum reſpectu ad denarium recentiorem qui drachmam ponderabat intelligendum ſit, valuit noſtri 4.ᵈ. At ſi pro Denario veteri & legitimo qui Conſulum tempore cudebatur (vt magis videtur,) valuit proxime, ſed exiguum plus, 4.d ob. c.

Feſt. in voce, Euboicum Talentum.

Suid. in Δανάκη. Pollux. l. 9. cui nummus Perſicus exiſtimatur eſſe.

Δάρακη. Δάνικη. Δανάη.

DANACES, *Charontis* portorium, ſcilicet pro traiectu ad inferos, quem nummum ea cauſa Barbari in ora mortuorum imponebāt. * Datos enim fuiſſe mortuis obolos, LVCIANVS ARISTOPHANES, SVIDA, & alij authores ſunt. Vnde & nummus funebris dictus eſt CALLIMACHO, & PLVTARCHO. Itaq; ſi obolus fuit, vt à LVCIANO dicitur, (cui tamen æneus eſt) valuit noſtri 1.ᵈ qª. quod ſi eiuſdem ponderis fuit cum eo quod *Danich* ᶠ Græcis, & ᵍ Arabicis ſcriptoribus appellatur, 8. tantum genua, id eſt, 2/3. oboli pendebat, & proinde valuit noſtri. ob. qª. & 2/3. q

** Lucian. in Charonte. Suid loc. allegat. Heſych. in Δανάη.*

f Cleopa. in Coſmeticis.
g Auicen lib. 5. ſum. 2. tract. 6.

Æreolum

De Nummis æreis Græcorum. Suid. in Vocib. ὀβολος χαλκοῦς τάλαντον. * Dioscorid. lib. de Pond & Mens. cap. 1. Serv. ad 5. Aeneid Plutarch. in Lysandro, lib. de Pond. & Mens. Galeno ascriptus a Pollux. loc. allegato. d Suid. loc. alleg.

ÆReolum, sexta pars oboli Attici fuit, vt SVIDA cum * alijs Author est, (licet CLEOPATRAE & POLLVCI pars sit octaua) vnciæ æris pondus habuit, vt ex [a] POLLVCE elicitur: duoq; argenti grana valuit. Vnde duorum granorum pondus medicis Chalcus nominatur. Cum itaq; sextam partem oboli Attici valuit: Valuit nostri. q. c. & $\frac{1}{3}$.

Minutum, septima pars Æreoli vt [d] SVIDAS & alij, proinde valuit proximè, sed per exiguum plus. Λεπτὸν. $\frac{1}{3}$. c.

CAP. VIII.

De Nummis Aureis Græcorum & Asiaticorum.

PRoxime de nummis aureis, quoruus in scriptoribus antiquis memoria superest, dicendum est. Illi autem Atheniensibus erant,

Pollux. l. 4. Onomastic. cap. 24. & Hesych. in Vocab. Χρυσοῦς.

Stater Atticus, qui duas drachmas ponderabat, vt POLLVX author est, quod licet pro proportione auri ad argentum quæ apud Græcos legitima fuit, scilicet decupla, valeret tantum 12.s 6.d, tamen pro nostra, quæ duodecupla est. Valuit nostri. Χρυσοῦς, & Στατήρ. 15.s

Pollux. l. 9.

Semistater, drachmam vnam pendebat, vnde & HESYCHIO dicitur δραχμὴ χρυσοῦ. Nostri valebat. ἡμιστατήριον. 7.s 6 d

Te-

Idem. Ibid.

Tetrastaterium. Cuius *Arist.* meminit in Republica Cyrenensium, vt POLLVX eum allegat libro 9. Cui & *Stater* dicitur (sed ponderalis opinor, non monetalis ille fuit) & minam argenti valere. Vnciam auri habet, Valetq; nostri. τετραστατήριο 3.li

Stater aureus Macedonicus, vt quos PHILIPPVS, ALEXANDER, LYSIMACHVS, DEMETRIVS, & cæteri qui ALEXANDRO, in Macedonia, Syria, Asia, successerunt, signabant. Pendet drachmas Atticas 2. Obolos 2. Siliquas 2. Valuitq; pro illorum proportione quæ fuit decupla 15.s 5.d monetæ nostræ. At pro duodecupla proportione quæ nostra est. 18.s 4.d

Stater Macedonicus.

De Nummis Aureis Asiaticis. *Suid. in Vocab.* Δαρεικοὺς. * *In Concionant.* *Xenoph. l. 1. Expedition. Cyri.*

DARICVS, Nummus aureus Persicus (vt & CROESIJ aurei) didrachmus fuit, vt & SVIDA author est, qui eum stateri Attico æqualem facit, & elicitur ex * ARISTOPHANIS Interprete, atq; XENOPHONTE, apud quem soluitur 3000. DARICIS, quod decem argenti talentis promittebatur, seruata proportione auri ad argentum decupla, quæ sane analogia apud Asiaticos, fere etiam apud Græcos, solennis fuit. Imaginem SAGITTARIJ impressum habuit, vnde [a] AGESILAVS facete dicebat, 10000. Sagittarijs se pulsum Asia, ob corruptos Persicis nummis Oratores Græcos, qui persuaserant vt reuocaretur. Drachmas itaq; duas cum habuit, valeret nostro auri prætio. 15.s

Stater Daricus.

[a] *Apud Plutarch. in Agesilao.*

Errat

[Bu]de.lib.5 de Asse.

Errat proinde BVDAEVS, qui ſtateres DARICOS (vt etiam Græcos) vnciales facit; vt prædicta ſatis declarant: Etiamq; , quod ex XENOPHONTE conſtet, DARICVM vnum fuiſſe militum CYRI ſolitum pro Menſe ſtipendium, Poſtea vero ſtipendium auctum, DARICVM vnum cum ſemiſſe: quod, ſi tantus eſſet ſtater DARICVS, pro diebus ſingulis, fere 3.s fuiſſet, ſupra omnem fidem & morem, vt bene cognita militum ſtipendia clarum faciunt. Nam apud Romanos POLYBIVS teſtatur tempore ſuo, hoc eſt initio tertij belli Punici, ſtipendium fuiſſe in diem 2. obolorum pro pedite, (quod etiam pro ratione Denarij veteris & legitimi minus eſt quam 3.d noſtri) 4. pro Centurione, (id minus quam 6.d) pro Equite autem 6, (id eſt, denarium integrum,) Triplum enim fuiſſe ſtipendium Equitis ad Peditem, diſcimus etiam ex LIVIO. Porro, ſtipendium pro Pedite tempore TIBERIJ, Aſſium 10. fuit, vt TACITVS meminit, cum Denarius diu ante ad 16. aſſium præcium prouectus fuiſſet (proximè noſtri 4.d ob. q. c.) Apud Lacedæmonios & alios fere Græcos, Triobolum Æginæum pro pedite (6.d qa.) quadruplum pro Equite, vt eſt apud XENOPHONTEM. Athenienſes autem, qui omnium liberaliſſimi ſunt habiti, drachmam pro diurno ſtipendio præbuerunt (id eſt 7.d ob.) vt author eſt THVCYDIDES. DARICVS autem pro Menſe, quod erat ordinarium

Xenoph.lib.1. Expedit.Cyri.

De ſtipendijs Militum, Antiquis.

Polyb.lib.6.

Liv.lib.7.

Tacit.l.1.Annal.

Xenoph lib.5. Rer.Græcar.

Thucyd.lib.3.

dinarium pedeſtris militiæ apud *Perſas* ſtipendium, fuit pro ratione auri apud eos 5.ᵈ in diem, pro ea quæ eſt apud nos 6.ᵈ, *Daricus* autem cum dimidio, quod auctum ſtipendium vt dixi fuit, erat 7.ᵈ ob. pro decupla auri proportione, 9.ᵈ pro duodecupla.

Xenophon. lib. 1. Exped Cyri. *Semidaricus*, cuius mentio in XENOPHONTE, Stateris *Darici* dimidium, drachmam Atticam ponderabat, valebatq; noſtri. ἡμιδαρεικον. 7.s 6 d

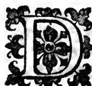
Strabo. lib. 14. *Cizycenus* aureus (*Cizycus* Græca ciuitas fuit & Mileſiorum Colonia, vt STRABO meminit, quia tamen in Aſia, in Propontidis littore ſita fuit, inter externos eius nummum recenſeo) grauior fuit *Darico*, quod eius æſtimatio 28. *Stater Aureus Cizycenus.*

Demoſthen. in Orat. ad Phormion. drachmas Atticas exæquauit, vt DEMOSTHENES prodidit, quod pro eorum ratione decupla auri ad argentum, valuit 17.ˢ 6.ᵈ at pro noſtra, duodecupla, valuit è noſtro. 1.li 1.s

---

CAP IX.

De Summis Nummorum Græcis.

E veteribus Græcorum & Aſiaticorum nummis quorum ſupereſt in hiſtorijs memoria, dixi. De recentioribus autem, qui ſcilicet poſt CONSTANTINI MAGNI tempora in Græcia viguerunt; quoniam ab Imperatoribus Romanis fuerunt procuſi, poſt nummos Romanos dicam.

Nunc de nummorum summis, quæ fuerunt Græcis, Mina & Talentum.

Plutarch. in vita Solonis.
Priscian. lib. de Ponder.
Fan. Carm. de Ponder.
Xenoph. in Vectigal.
Cleop. in Cosmet.
Plin. l. 21. c. ult.
Suid. in τάλαντον & μνᾶ

μνᾶ.

Mina Attica 100. drachmas continet, Noua scilicet à SOLONE instituta, vt PLVTARCHVS author est. Vetus enim ante SOLONEM 75. tantum drachmas habuit, vt PRISCIANVS & FANNIVS meminerunt. Continere autem Minam 100. drachmas, præter PLVTARCHVM, etiam XENOPHON, CLEOPATRAS, PLINIVS, & SVIDAS, ex DIODORO, cum alijs pronunciarunt. Itaq; valet Mina Centenaria argenti, de nostro.

3. li. 2 s. 6. d

Var. l. 4. Ling. Lat.
Suid loc. allegat.
Pollux lib. 9 cap de Talent.

τάλαντον.

Talentum autem vt ex POLLVCE & VARRONE constat, multiplex fuit. Omne tamen vt SVIDAS & POLLVX inquiunt, continet Minas 60. vt Mina drachmas 100. Proinde 6000. drachmas continebat Talentum omne, proprias scilicet eius regionis cuius talentum esse dicebatur. Verum si certa mensura adhibenda sit, vt inæqualitas talentorum intelligi possit, cum respectu ad drachmas Atticas ita se habent.

Pollux l. 9. cap. allat.
Festus in Talent.
Gell. l. 3. c. 17.

Talentum Atticum Minus.

Talentum Atticum est drachmarum Atticarum 6000. vt POLLVX & FESTVS & alij authores sunt, & elicitur ex GELLIO, qui *Sestertiorum* 72000. talenta 3. esse dicit. Nam tot sestertij 18000. denarios seu drachmas conficiunt. Minus hoc Atticum Talentum dicitur à PRISCIANO & alijs: Intellige tamen, hoc ipsum nomine Talenti Attici sæpissime designari, Imo semper in Authoribus

Priscian. lib. de Ponderib.

Idemq; commune.

ribus (præter ſacros) vbi nomen, Talenti occurrit, hoc ipſum intelligendum eſſe, ſi nomen Talenti abſolute poſitum ſit, neq; diſtinctionis cauſa aliquid adijciatur. Valuit de noſtro. 187.li. 10.s

Liv. lib. 38. Priſcian. loc. alleg. *Talentum* vero *Atticum* maius 8000. drachmarum fuit, vt LIVIUS & PRISCIANUS authores. Id valuit de noſtro. *Atticum Maius* 250.li.

Plin. lib. 33. c. 3. *Talentum Ægyptium* valuit tantundem, vt PLINIVS ex VARRONE inſtituit, id eſt. *Aegyptium.* 250 li.

Pollux. lib 9. *Talentum Syrium* drachmas continet Atticas 1500. Valuitq; de noſtro. *Syrium.* 46.li. 17.s 6.d

Feſt. in Vocabul. Euboicum Talentum. *Talentum Euboicum*, 4000. denariorum (id eſt, drachmarum) fuit vt POMPEIVS FESTVS author eſt. Id valuit noſtri. *Euboicum.* 125.li.

Varro. lib. 4. de Ling. Lat. *Talentum Rhodium* 4500. drachmas Atticas continet, Valuit de noſtro. *Rhodium:* 140.li. 12.s 6.d

Pollux. l. 9. Onomaſtic. c. de Talent. *Talentum Babylonicum* eſt 7000. drachmarum Atticarum. Illud proinde valuit de noſtro. *Babylonicum.* 218 li. 15.s

Pollux. ibid. *Talentum Æginæum*, eſt 10000. drachmarum Atticarum: Valuitq; de noſtro. *Aeginæum.* 312.li. 10.s

Varro. lib. 4. de Ling. Latin. *Talentum Alexandrinum* 12000. drachmarum Atticarum fuit, quantum & Hebræum Talentum extitit. Id valuit de noſtro. *Alexandrinum.* 375.li.

Hæc de maioribus talentis: Nam etiam obſeruo minora quædam talenta fuiſſe in vſu, quæ tamen videntur talenta non niſi exorbitante nominis notione appellata: vt.

Pollux.loc.allegat.
Suid. in Vocab. τάλαντον.

Talentum Siculum vetus, quod 24. nummorum esse Pollvx dixit (tot Minarum Svidas sed corrupte) nummus autem *Polluci* semiobolos 3. valet, id est, sestertium vnum Romanum. Proinde ponderabat drachmas 6. tantum. Valuitq; de nostro. *Siculum vetus.* 3.s 9.d

Varro.loc.allegat.

Talentum Neapolitanum, tantundem etiam valuit apud Varronem, scilicet. *Neapolitanum.* 3.s 9.d

Pollux. loc. allegat.
Varro.loc.allegat.

Talentum Siculum nouum 12. nummorum *Polluci*, id est, 2. drachmarum, quantum & *Syracusanum Talentum* fuisse Varro dixit. Valuit de nostro. *Siculum Nouum & Syracusanum.* 1.s 10 d ob.

Varro.Ibidem.

Talentum Rheginum, vnius *Victoriati* fuit, id est, drachmæ tantum dimidiæ. Itaq; valuit de nostro. *Rheginum.* 3.d ob. q[a].

CAP. X.

De præcipuis quibusdam Græcis Nummorum Numeris.

Thucyd.lib.2.
Xenoph.l.7. Exped.t.Cyri.
Athenæ.lib. 12. Deipn.

TRibutum annuum *Atheniensium* à socijs acceptum, vt Pericles inquit apud Thvcydidem, fuit talentorum 600. Xenophon autem eorum Reditus non minores esse scribit, quam 1000. talenta: *Athenæus* 1200. facit. Svida demum ex omnibus vndiquaq; collectis, eorum Reditus 2000 talenta fuisse statuit. Id vero de nostro est. 375000.li.

Sumptus

Plutarch. in Alexan. Arrian. l. 6. Exped. t. Alexandri.	Sumptus funeris HEPHESTIONIS ab ALEXANDRO factus, talenta 10000. De noſtro fuit.	1875000. li.
Plut. in Pomp. * *Budæ lib. 3. de Aſſe. & Leon. Portius l. 2. de ponder. & menſ.*	Reditus Romani creuerunt poſt victum Mithridatem, ad 8500. myriades, (authore PLVTARCHO) ſcilicet drachmarum, vt * viri docti obſeruant, quod Greci ſcriptores nunquam per ſeſtertios (vt Romani) ſed per drachmos numeros colligant. Id in noſtris pæcunijs valuit.	2656250. li.
Plut. Ibid.	Qui ante fuerant tantum 5000. myriades, eodem authore; Quod fuit de noſtris.	1564500. li.
Herodot. in Thalia.	Reditus DARIJ HISTASPIS filij erat Euboicorum talentorum 14560. vt habet HERODOTVS. Id valuit.	1820000. li.
Strab. lib. 17.	Reditus Ægypti regnante PTOLEMAEO AVLETE, erat talentorum 12500. STRABONE referente, qui tamen dicitur diſſolute rem curaſſe. Id fuit in nummis noſtris.	2343750. li.
Curtius l. 5. & Arrian. lib. 6. Exped. Alexand.	In ærario DARIJ Suſis, reperta ab ALEXANDRO talentorum 50000. Id fuit de noſtro.	9351250. li.
Curtius lib. 5.	In eiuſdem DARIJ ærarijs Perſepoli, obtinuit ALEXANDER. 120000. talenta. Id de noſtro fuit.	22500000. li.
Strab. lib. 15.	Theſauri DARIJ quos in vniuerſum ALEXANDER occupauit, fuerunt, inquit STRABO, 180000. talenta. Quod valuit de noſtro.	32750000. li.
Iuſtin. lib. 13.	In ALEXANDRI ærario poſt obitum eius, reperta ſunt talenta 100000. Quod fuit de noſtro.	18750000 li.
Iuſtin. Ibid.	ALEXANDRI Magni Reditus annuus, 300000.	

Iustin. ibid. *Budæ. lib. 4. de Asse.*

300000. talentorum fuit (inquit IVSTINVS) restitui debet, 30000. vt BVDAEVS corrigit, nam & cum ratione non conuenit, tot habuisse in Reditu annuo talenta, cum 100000. tantum reliquit in thesauris, & vel sic, veteris regni Persici reditus multum excedebat. Talenta autem 3000c. In nostris nummis efficiunt. 5625000. li.

Herodot. lib. 7.

Bythij Bithynij opes fueruut 2000. talenta argēti (de nostro 375000. li.) In auro 4000000 Darici (de nostro 3000000. li.) Eius opes in vniuersum valuerunt de nostro. 3375000. li.

Quod si Babylonica talenta intelligenda sint, quæ in vsu in imperio Persarum, pars septima argento adijcienda est.

Plin. lib. 33. c. 3.

CYRVS deuicta Asia, reportauit argenti 500000. talenta Ægyptia, seu maiora Attica. Quod de nostro facit. 125000000. li.

Plin. ibid.

Præterea 34000. Pondo, id est libras auri. Quod de nostro valuit. 1224000. li.

Ctesias.

SARDANAPALVS congessit vt secum flammis traderet, auri talenta 10000000. In Atticis talentis, id de nostris valet. 22500000000. li.

Argenti autem decies tot talenta, quod valuit de nostro. 18250000000. li.

At vel in Syris talentis aurum faceret nostri. 5625000000. li.

Argentum autem produceret. 4687500000. li.

CAA.

CAP. XI.

De Veteribus Romanorum Nummis. Primo, De initijs Nummorum apud Romanos.

Ex Plin. lib. 33. cap. 3.

AEs, antiquiſſimus Romanorum nummus, primo ſignabatur à SERVIO TVLLIO, ſexto Romanorum rege, vt PLINIVS author eſt. Nam ante, pondere tantum noſcebatur, non imagine. Et quidem primo, nota Pecudum ſignatum æs fuit, authore eodem PLINIO (Inde Pecunia dicta). Poſtea, ex altera parte Roſtrum Nauis, ex altera, Ianus geminus eius inſigne fuit, in Iani memoriam impreſſum. Quæ cauſa erroris fuiſſe videtur MACROBIO, & Athenæo, qui id Iano ipſi tribuerunt. Eæ inquam notę fuerunt in Aſſibus. Nam etiam in Triente, Quadrante, Sextante, Ratis inſigne fuiſſe, præter PLINIVM, FESTVS etiam author eſt.

Loco allegato & lib. 18. cap. 3. & Varro lib. 2. de Re Ruſtica, ca. 1.

Macrob. l. 1. Saturnal. cap. 7. Athenæ. lib. 15. Deipnoſophiſt.

Feſt. in vocab. Ratitum.

Argentum autem poſt deuictum Pyrrhum ſignari cœpit, An. vrb. 484. (nam ſic corrigi debet) ſcilicet Q. FAB. PICTORE Coſ. annis 5. ante primum bellum Punicum, inquit eodem loco PLINIVS.

Plin. lib. 33. cap 3.

Eius notæ in Denarijs, ſunt bigæ aut quadrigæ vt plurimum ex vna parte, interdum *Caſtores*, ex alia vero Romæ caput galeatum. *Victoriati*, imago ſedentis *Victoriæ*: *Seſtertij*, vt

Idem de Nummorum imaginibus, obſeruatur in nummis Goltzij, Vrſini, Anton. Auguſtini & aliorum.

vt plurimum *Castores*, ex vna parte, vtriusque autem ex altera parte Romæ caput. Ad Imperatores vsq; ita fere permansit. Nam * AVGVSTVS CAPRICORNVM nummis suis impressit, Imperatores autem reliqui frequentissime imagines suas.

Sueton. in Augusto.

Aurum deniq; signatum Romæ primum fuit, anno 62. (nam sic reponi debet) post percussum argentum, inquit PLINIVS: Nam eo anno, CLAVD. NERONE, & M. LIVIO SALINATORE, Coss. * LIVIVS signati auri meminit. Nec aliam imaginem inuenitur submisse aurum quam argentum, id est bigas & quadrigas cum Romæ Capite, quæ sane videtur fuisse causa, quod aurei etiam nummi Romanis interdum denarij dicerentur.

Plin. loc. allegato

* *Liu. lib. 26.*

CAP. XII.

De Æreis Romanorum Nummis.

AS, quasi æs dicitur, inquit VARRO, nam æreus nummus fuit. Et quidem ab initio, æris * libra. At postea, bello Punico primo, Populus ære alieno pressus, ferit ex ijs sextantarios, inquit PLINIVS, id est sex ex vno, valore tamen eodem seruato. Deinde bello Punico secundo premente ANNIBALE, sub Q. FAB. MAXIMO Dictatore vnciales sunt facti, id est ad dimidiam magnitudinem reducti.

Varr. l. 4. de Ling. Latina.

* *Dion. Halicarnas. lib. 9.*

Vide Plin. l. 33. cap. 3.

As.

ducti. Postremo, lege Papyria, semunciales, sic perstiterunt. *As* autem decimam partem Denarij Romani valuit. De Nostro nummo. ob. q[a].

Varro. loc. allegat. *Semissis*, quasi semiæs (inquit VARRO) id est Assis dimidium, valuit de nostro. *Semissis.* q[a]. q.

Varro. ibid. *Triens*, id est tertia pars Assis, valuit è nostro. *Triens.* q[a].

Varro. ibid. Plin. lib. 33 c. 2. Cic. l. 7. epist. ad Attic. *Quadrans*, id est quarta pars Assis, *Triuncis* PLINIO, *Teruntius* CICERO, quod ante æs diminutũ, vncias tres cõtineret, valuit de nostro. *Quadrans.* q. c.

Varro. ibid. Liu. lib. 2. Plin. li. 33. c. 10. Valer. Max. l. 4. cap. 4. *Sextans*, sexta pars *Assis*, Quantula fuit in singula capita collatio, in funere Menenij Agrippæ, Romanæ salutis quandam arbitri, ob viri paupertatem. Id valuit de nostro. *Sextans.* q.

Verum etiam vrgente apud Romanos ære graue, id est librali asse, Minores de ære nummi cusi sunt. Vt.

Varro. ibid. *Vncia*, pars duodecima Assis grauis, id est libræ æris; valuit de nostro. *Vncia.* c.

Varro. ibid. *Semuncia*, dimidia pars Vnciæ. 4. drachmarum pondere, valuit è nostro. *Semuncia.* $\frac{1}{2}$. c.

Varro. ibid. *Sextula*, sexta pars *Vnciæ*, minimus apud Romanos ex ære nummus. Valuit nostri. *Sextula.* $\frac{1}{4}$. c.

Vnde Varron. loc. allegat. Hij nummi ærei fuerunt *Asse* minores qui antiquitus in Romanorum cõmercijs. Verũ & maiores *Asse* ijs fuisse legimus, cũ in *Varrone* sit, *Decussis*, 10, *Asses* (1) Denariũ valuit, *Vicessis*, qui Denarios 2. *Tricessis*, qui 3. Et quidem ascendebant vsq; ad *Centussim*, quo æreorum nummorum vocabulum maius non fuit, authore VARRONE, ille autem 100. *Asses* continens, denarios 10. argenteos valebat. Id est nostri. 6[s]. 3[d].

CAP. XIII.

De Argenteis Romanorum Nummis.

E nummis argenteis poſtea dicemus. Qui erant.

Denarius, ſic dictus quod *denos æris ſeu Aſſes valeret, Cuius non idem pondus & æſtimatio ſemper apud Romanos fuit. Nam Denarius vetus Romanus, Conſulum tempore procuſus, ſeptimam partem vnciæ ponderabat, vt CELSVS & SCRIBONIVS LARGVS cum alijs, authores ſunt; Etiamq; PLINIVS qui 84. Denarios, ex vna argenti libra cuſos fuiſſe prodidit. Valuit proinde vetus ille Denarius, de noſtro.

Denari⁹ novus (à CLAVDIJ Imperatoris temporibus vt creditur natus, ſuſpicor tamen aliquanto antiquiorem eſſe) drachmam Atticam exquiſite pōderabat, (nam *96* Denarij ex argenti libra cudebantur) vt non ſolū * PLINIVS, CLEOPATRAS, ISIDORVS, & infiniti * alij teſtantur: verum & certa præterea ratio comprobat. Etenim Græci ſcriptores vbi be rebus Romanis loquuntur, ſemper pro denarijs drachmas reddunt. Valuit de noſtro.

Reſpectu autem huius Denarij noui, omnes noſtræ computationes factę ſunt. Quod ſi in adhibenda ratione nummorum ad antiqua tempora reſpectus habeatur, in quibus ſcilicet vetus & legitimus denarius viguit, omnia parte

Left margin notes:

* *Var. l. 4. ling. Latin. Vitrau. l. 3. c. 1.*

Celſ. lib. 5. c. 17. Scribon. Larg. in præfat. Plin. l. 33. cap. 9.

* *Plin. l. 21. c. 34. Cleopat. in Coſmet. Iſidor l. 16. Etymol. cap. 24.*
* *Athenæ. lib. 4. Galen. l. 8. Compoſit. Med. ſec. loc. c. 3. Et ſæpe in lib. de Comp. med. ſecund. genera.*

Obſerua.

Right margin notes:

Denarius vetus.

8. d. ob. c. *cum* $\frac{1}{7}$. c.

Denarius novus.

7. d. ob.

te septima augenda sunt. Tantum enim Denarius novus à veteri superatur.

Plin.lib.33.c.3.

Bigatus,&, *Quadrigatus*, idem est Romanis quod Denarius. Quoniam enim Denarius bigas aut quadrigas ex altera parte impressas habuit, ijs nominibus fuit appellatus. — *Bigatus, Quadrigatus.* 7.d. ob.

Liu. lib 41. Volus. Metian. lib. de Ponder. Plin.lib.33.c.3.

Victoriatus, imaginem sedentis Victoriæ ostendebat, (vnde ei nomen fuit) Lege CLODIJ Romæ primo percussus, vt inquit PLINIVS. Dimidia pars Denarij fuit: vnde & *Quinarius* idem dictus, quod quinq; Asses valuerit. De nostro autem valuit. — *Victoriatus, Quinarius.* 3.d.ob. q³.

Priscian. lib. de Ponderib. Plin.loc. allegat. Var.lib.4.ling. Lat. Metian lib.de Ponder. Vitruv.lib.3. Architect.cap.1.

Sestertius, sic dictus quasi sesquitertius, inquit PRISCIANVS, quia continet Asses duos cum semisse: vt, PLINIVS, VARRO, METIANVS, VITRVVIVS, & alij authores sunt. Dimidium est *Victoriati*, quartaq; pars denarij. Idem fere, *Nũmus*, absolute positus, significat apud Romanos scriptores, quia frequentissimus eius in rationibus vsus fuit. Etiam interdũ Sestertius nummus vocatur. De nostro valuit. — *Sestertius.* *Nummus.* 1.d. ob. qa. q.

Cels.lib.5.cap.17

Obolus, sexta pars Denarij, (*Obolo Attico æquales*) quem ea causa *Sextantem* CELSVS vocat. Valuit de nostro. — *Obolus.* 1.d.qa.

Varro lib. 4. ling. Lat. Met.loc.alleg.

Libella, decima pars Denarij, Assi æqualis prætio, Ideoq; inquit VARRO libella dicta, quod valore equaret æris libram; quasi pusilla libra, ait METIANVS. Valuit de nostro. — *Libella.* ob. qa.

Varro ibidem.

Sembella, quasi semi-libella, vigesima pars Denarij, *Libellæ* scilicet Dimidium. Proinde ea valuit de nostro. — *Sembella.* qa. q.

Varro, Ibid.

Teruntius, quadragesima pars Denarij fuit: Ita appellatus, quod tres æris vncias valeret precio. Minimus nummus argenteus fuit in Romanorum vsu, vel qui vsquam legitur in historijs. Nam & hos postremos argenteos fuisse, *Varro* certus nobis author est, libro iam sæpe allegato. Valuit autẽ Teruntius nostri. *Teruntius.* q. c.

CAP. XIIII.

De Aureis Romanorum Nummis.

Plin. l. 33. c. 3. Didymus apud Priscian. lib. de Ponderib.

Vrei Romanorum nummi proxime declarandi, quos Aureos Denarios Plinius cum Alijs appellat, siue quod easdem imagines quas argentei denarij ostẽdebant, siue quod magnitudine ad oculum non multum ab ijs discreparent. Quorum tres varietates apud Romanos factas * Idem meminit. Verum tam corruptus ille Plinij locus est, vt nihil inde certi vel diuinando elici possit. Veruntamen ex aureis nummis qui supersunt, aduerto priscum Aureum Romanorum. Consulum temporibus procusum * duos veteres *Denarios* argenteos penderasse, vt ex ijs qui supersunt exploratum est: Ita vt 42. ex auri libra cuderentur. Duas proinde drachmas cum ÷ pendebat. Valuit proxime de nostro.

Aureus Priscus seu Consularis.

** Plin. loc. allegat.*

** Vid. Anton. Pois. lib. de Num. Antiq. c. 9.*

17. s. 1. d. ob. q^a

Aureus Recentior, circa prima Imperatorũ tempo- *Aureus Imperatorius.*

tempora (vt videtur) procusus, parte septima aureo prisco leuior fuit: Drachmas enim duas pendebat, vt 48. ex Auri Libra cuderentur, quod in multis, post BVDÆVM HOTOMANNVM & alios, expertus sum. *Rosalis Anglicis* pares pondere vel **Nobilibus Eduardicis*, quib9 etiam fere paris indicaturæ sunt. Valuit ergo hic Recentior aureus de nummis nostris.

Aureus Imperatorius.

Budæ. de Asse l. 3 Hotoman. de Re Nummaria. pag. 324.

* Spurre Rials

15.5

Aurei ergo Romani didrachmi fuerunt, talesq; perfecte perstiterunt, per primorum quinq, Imperatorum tempora, vsq; ad NERONEM. Inde fraude & auaritia principum, paulo iusto leuiores facti sunt pondere. Nihil tamen de valore & potestate decessit. Prima vt dixi diminutio facta est sub NERONE, sed perexigua, 2. aut 3. granorum. Paulo adhuc maior sub GALBA. NERVÆ autem, TROIANI, HADRIANI aureis 8. momenta siue grana ponderis desunt: Ijs autem quos VESPASIANVS cudit, 10. detracta sunt: Quam diminutionem etiam Aurei ANTONINI Pij, M. AVRELIJ, SEVERI, &c. subierunt. Inter hos tamen DOMITIANVS, TITI frater & successor, aureis integrum suum 2. drachmarum pondus restituebat.

Ex Budæo. lib. 3. de Asse.

Aurei ergo Imperatorij apud Romanos, aut didrachmi fuerunt, aut pro didrachmis permanserunt, vsq; ad ALEXANDRI SEVERI imperium. Nam eo Imperante authore LAMPRIDIO, primo cusi sunt.

Lamprid. in Alexand. Sever.

Semissis aurei. Id est, aureus drachmalis:

Semissis.

qui ſcilicet pendebat drachmam. Et valuit proinde de noſtro. 7.s 6.d

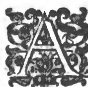
Tremiſsis Aurei, id eſt, *Triens* ſeu tertia pars. Iſq; valuit de noſtro. *Tremiſsis.* 5.s

Atq; hæc fuit aureorum nummorum conditio ad AVRELIANI tempora, qui denuo ad didrachmas rediit: Neq; alia fuit eorum conſtitutio, dum Roma Imperij Romani ſedes permanſit.

CAP XV.

De Aureis Nummis poſt Imperij ſedem Byzantium tranſlatum.

Aureus Conſtantini.

AT CONSTANTINVS *Magnus* aureum qui ante didrachmus fuerat, ad drachmam vnam, & ſeptimam drachmæ partem deduxit: vt denarij argentei veteris Romani exquiſite pondus obtineret. Etenim * 7. ex auri vncia cudi ſtatuebat (ex libra, id fuit 84.) Quem tamen 4. Scrupulorum (noua Scrupuli notatione, quod 20 grana cum ⅔. contineret) factum iri edicit. Iſq; poſt tempora CONSTANTINI Græcis Νόμισμα (Romanis, Solidus) ſemper dictus eſt tum in *Nouellis* IVSTINIANI, tum aliorum Orientalium Conſtitutionibus, tum denique apud THEOPHILVM, HARMENOPVLVM, NICEPHORVM, CEDRENVM, ZONARAM, &c.

* *In l.1. c.Th. de Ponderatorib.*

Valuit

Valuit autem is Aureus de noſtro. 8.s 6.d ob. q^a. & $\frac{5}{7}$. q.

Ad VALENTINIANI Imperium vſque tales viguerunt aurei. Is enim ad paulo grauiores redijt. Iuſſit enim vt * 6. ex auri vncia cuderentur, vnde & Græcis ἑξάγιον dicebatur, & SEXTVLA ISIDORO, quod eſſet ſexta pars vnciæ. Proinde ſcrupula vere 4. id eſt, drachmam & $\frac{1}{7}$. ponderabat, æqualis plane noſtris Genialis *Anglicis*. Ita vt 72. ex auri libra cuderentur. Quales etiam fuiſſe aureos ſolidos ætate IVSTINIANI * certum eſt. Et ſane videntur ad extrema Imperij tempora tales perſtitiſſe. Niſi quod aliquid fraude & auaritia præter léges & edicta detractum ſit à principibus. Nam ego plures eorum Imperatorum aureos diligenter expendi, VALENTINIANI, & fratris ſui VALENTIS, ARCADIJ, HONORIJ, & aliorum, omneſq; haud paucis granis pondere iuſto leuiores reperij. Legitimum tamen pondus erat 4. ſcrupulorum vt dixi, & proinde de noſtro valebat. 10.s

Aureus Valentiniani ſeu Sextula.

* L. quoties. 5. cap. de Suſcept.

Iſidor. Etymolog. l. 16. c. 24.

* Ex Nouell. 32

Semiſsis aurei VALENTINIANI, etiam cudebatur, qui valuit de noſtro. *Semiſsis.* 5.s

Triens etiam vel *Tremiſsis* (vt vocabatur) id eſt, aurei ſolidi pars tertia. Iſq; valuit noſtri. *Tremiſsis.* 3.s 4.d

Scrupulum deniq; pars aurei Solidi quarta: Quod de noſtro valuit. *Scrupulum.* 2.s 6.d

CAP.

CAP. XVI.

De Argenteis & æreis Nummis Imperij Byzantium translati:

Ex Novel.l.105 cap.2. §.1.

Iliarisium 2. pendebat drachmas, partem enim octauam Aurei Solidi valebat, cum 2. *Ceratijs* (magnis scilicet auctisve) * CEDRENO authore constet. SVIDAS tamen decimam esse dixit (variauit scilicet cum tempore auri pretium:) sed 2. drachmas cum haberet, valuit de nostro. Μιλιαρήσιον. Μιλιαρίσιον. 1.s 3.d

* Cedren. vbi de Leon. Conone sermonem facit. Suid. in Μιλιαρήσιον

Isidor. in Etymol. l.16.c.24.

CERATES ISIDORO, Siliqua cornuta est, ob Lunæ vt creditur crescentis notam qua signabatur: quo signo supra ceratium commune seu siliquam excrescere intelligebatur. Argenteus nummus fuit drachmæ pondere, sed *Ceration* dictus, quòd *Ceratio* auri, crescenti nempe vel magno, (quod siliquam cum dimidia complectebatur, id est, semiobolum) pretio æquaretur. De nostro proinde valuit. Κεράτιον. *Magnum. Semiobolus.* 7.d ob.

Isidor. vbi supra.

Siliqua vel *Ceratium* simplex. Argenteus nummus, sed ita appellatus quod pretio 4. granorum auri (id pondus est siliquæ) æqualis esset. Vigesima quarta pars Solidi auri, vt est in *Nouellis*, * IVSTINIANI. Valuit nostri. Κεράτιον *Simplex. Siliqua.* 5.d

* In Novell.32 Histor. Ecclesiast. lib.10. cap.6. Lamprid. in Heliogab. Eustath. ad 1. Iliad.

Follis, cuius in historia EVSEBIJ, & alibi sæpe mentio: æreus nummus fuit, vt LAMPRIDIVS, ferreus, vt EVSTATHIVS dixit: sic dictus, quod folij instar in tenuem bracteolam percussus esset. φολλις, φολλὶς, φολίς, φολλίς.

Duo-

Duodecima pars Siliquæ fuit, vt IVSTINIANVS in *Leg. Georg:* Idem dicit ZONARAS *Tomo* 3. & CEDRENVS vbi de LEONE *Conone* loquitur, Valuit proinde de nostro. q². q. & ⅙.

Ex Nummis & Inscriptionibus antiquis, & Prisciano lib. de Ponderib.

Nummis Romanis omnibus declaratis, quorum nomina ex veterum scriptis elicere potui: figurales præcipuorum notas subijcio, quibus indicabantur & in nummis,& in scriptis. Itaq, nota Assis quoniam ab initio Libralis fuit, erat ⳾. *Sestertij*,quod duas libras æris & dimidiam potestate contineret, erat HS, vel HS. Quinarij seu Victoriati,erat V. Denarij denique, x. vel ✳.

CAP. XVII.
De Summis Nummorum Romanis.

DE Nummis dixi, de Summis Nummorum proxime dicam, qui fuerunt in Romanorum vsu. Illæ autem tres.

Sestertium, genere neutro. (Nam in hoc nomine vulgarem opinionem & nos sequamur) 1000. *Sestertios* continet, (Quantum lege IVLIA Sumptuaria, nuptialibus convivijs impendere licebat AVGVSTI tempore, vt GELLIVS meminit). Id valuit nostri. — *Sestertium.* — *Gell l.2.c.24.* — 7.li. 16.s. 3.d

Libra seu *Pondo*, vncias continebat argenti duodecim, id est, drachmas seu denarios — *Libra. Pondo.*

 recen-

recentiores 96. Parte sui vigesima quarta minor quam Mina Attica. De nostro valuit. 3.li.

Talentum, 24. sestertia continet. 6000. Denarios recentiores, Idem plane cum Talento Attico: Nomina enim Talenti, Minæ, drachmæ, Romani acceperunt à Græcis, vt Græci à Romanis libram & vnciam, (quæ illis λίτρα & οὐγγία) GALENO id agnoscente. Id proinde valuit de nostro. *Talentum.* 187.li. 10.s

Galen. lib. 1. de Compos. Medicam. sec. genera.

Sportula, Nam & eam adijcio, quod sæpe occurrat, & summula quædam fuit, 100. enim quadrantes, id est, sestertios 10. continebat. Merces erat olim salutationum ambitiosarum apud Romanos togatis, Rectæ cœnæ loco comitibus & asseclis à viris principibus data; vt BVDÆVS, & alij notarunt. Mentio eius in SVETONIO, Poetis, & antiquis inscriptionibus sæpe. Fuit autem *Sportula* nostri. *Sportula.* 1.s 6.d ob.qa.

Bude. lib. 5. de Asse. Sueton. in Nerone. Domitiano. &c.

CAP. XVIII.
De Sestertio. Et arte Romana, Numerandi per sestertios.

Estertium, in neutro genere, quod nunc invaluit, obseruo nūquam in numero singulari apud veteres Romanos occurrisse. Nam & PRISCIANVS *Lib.* 7. negat *Sestertium* neutrum habere genus; Et perpetuum

Vide Agricol. l. 2 de Ponder & Temperatur. Monet. & Hotoman. l. de Re Nummaria. Tract. de Sestertio.

tuum eius nominis silentium in VARRONE, PLINIO, VOLVSIO, PRISCIANO, idem comprobat, licet ijs persæpe fuisset occasio vsurpandi, si nummorum summam designasset: Et deniq; ratio quam de Nomine afferunt, scilicet *Sestertium* appellari, quod duas argenti libras cum semisse contineat, cum reipsa non convenit, id est, cum mille sestertijs. Nam hij efficiunt 7.li. 16.s. 3.d. at illæ tantum 7 li. 10 s. Tamen plurale nomen *Sestertia* sæpe legitur, & quidem eo sensu vt 1000. sestertios significet.

Ars autem Romana numerandi per sestertios, in tribus his regulis consistit:

Prima, Si nomen numerale convenit casu, numero, & genere cum *Sestertio*, tot præcise indicat, quot efferuntur, vt (exempli gratia) *Decem Sestertij* totidem designat.

Secunda: Si nomen numerale alterius casus, iungatur cum genitivo plurali nominis *Sestertius*, vt *Sestertiûm*, tot quidem millia indicantur, vt *ex. gr. Decem Sestertiûm*, denotat decem millia sestertiorum.

Tertia: Quod si Aduerbium numerale, iungitur cum sestertijs, designat totidem Centena millia: vt *Decies sestertiûm* valet decies centena millia sestertiorum. Quin & adverbium numerale ipsum, sine aliquo adiecto positum idem indicat, vt *Decies*, aut *Vigesies*, *&c.* tot centena sestertiorum millia, vel vt loquuntur, tot centena *Sestertia*.

CAP. XIX.

Summæ quædam Romanorum Nummûm, & earum in nostris Declaratio.

Liv.lib.6.

Amilli multa 500000. æris, id est, Assium. Ingens pro illa tempestate apud Romanos Summa. De nostro valuit. — 1562.li. 10.s.

Macrob. Saturn. l.3.c.14. — Mille Denarij diurna merces *Histrionis Roscij*. Quod de nostro fuit. — 31.li. 5.s

Gell.l.1.c.8. — Decem millia Denariorum, *Thaidis* meretricis postulatum à DEMOSTHENE, vt GELLIVS meminit. Idemq; prætium à PLATONE datum pro tribus PHILOLAI PYTHAGORICI libris, * Alibi apud GELLIVM. De nostro. — 312.li. 10.s

* Lib.3.c.17.

Appian. l.4. Ciuil. — Remuneratio *Centurionis* ab ANTONIO, eius, qui caput CICERONIS ei attulit, 250000. Denarij fuit. De nostro. — 7812.li. 10.s

Plin l 33.c.2. — Quadringenta sestertia, id est, quadringenta millia sestertiorum, Census equestris fuit apud Romanos. Valuitq; de nostro. — 3125.li.

Sueton.in August. — Octingenta sestertia, (prioris duplum) senatorius Census ante AVGVSTVM fuit. Quod valuit. — 6250.li.

Sueton.Ibid. — AVGVSTVS autem Senatorium Censum ad 1200. sestertia perduxit. Quod nostri est. — 9375.li.

Cicero.in Paradoxis. — CICERO centena HS, id est, sestertiorum tot millia redituum percipiebat è suis prædijs. Id fuit, tantum, nostri. — 781.li. 5.s

Decies

Budæ. de Asse. lib. 2. ex Iuuenale.

Decies centena millia sestertiúm. Maximus apud Romanos dotis modus, vt BVDAEVS docet. De nostro fuit. 7812. li. 10. s.

Sueton. in Iulio Cæsare.

IVLIVS CAESAR SERVILIAE (matri BRVTI) dedit margaritam, quam sexagies mercatus est. Nostri fuit. 46875. li.

Plin. l. 9. cap. 35.
** Seneca lib. de Consolat. ad Heluiam.*

Vnio CLEOPATRAE propinata ANTONIO centies sestertiúm fuit. * Quanti etiam C. CALIGVLA cænauit. Valuit id de nostro. 78125. li.

Macrob. Saturnal. lib. 3. cap. 14

ÆSOPVS TRAGICVS ex arte histrionica filio suo reliquit ducenties sestertiúm. fuit id de nostro. 156250. li.

** Plin. l. 9. c. 35.*
** Sueton. in Iulio. & Eutrop. l. b 6.*
** Action. 2. 3. 5. in Verrem.*

* Ornatus LOLLIÆ PAVLINÆ quadringenties sestertiúm fuit. * Quantum etiam legimus fuisse tributum *Galliæ* à *Cæsare* impositum. * Quantum deniq; ex *Sicilia* contra leges abstulisse VERRES accusatur à CICERONE. Quadringenties sestertiúm autem. De nostris nummis est. 312500. li.

Plin. l. 35. c. 15.

P. CLODIVS habitauit in domo empta centies quadragesies septies, vt meminit PLINIVS. De nostro id fuit. 114843. li. 15. s.

Valer. Max. lib. 9. cap. 1.

CVRIO filius contraxit æris alieni sexcenties, vt meminit VALERIVS. id nostri fuit. 468750. li.

Plin. l. 36. c. 15.

At MILO debuit septingenties, narrante PLINIO. Quod fuit. 546875. li.

Appian. lib. 2. Ciuil.

IVLIVS CAESAR autem oppressus ære alieno dixit, bis millies & quingenties centena millia sibi esse oportere, vt nihil haberet. Id de nostro est. 1953125. li.

Sueton in Vespas. 18.

VESPASIANVS primus è fisco *Rhetoribus*

Græcis & Latinis, annua centena HS constituit. Id valuit nostri. 781.li.5.a.

Liu. lib.28. Illata sunt in ærarium à M Livio & Cl. Nerone Coss. Tricies & octoginta millia sestertiûm. De nostro. 296875.li.

Sueton in Iulio Cæsare. 22. Aurea fori Romani, quod de manubijs Ivlivs Caesar inchoauit, super millies sestertiûm constitit. Id de nostro fuit. 781250.li.

Liu.lib.38. Relatum à Scipione Africano in ærarium Romanum, Bis millies sestertiûm. Id de nostro valuit. 1562500.li.

Velleius.lib.2. Bis millies centies illatum ęrario ab Æmilio Pavlo ex *Macedoniæ* manubijs. Id fuit de nostro. 1640625.li.

Tacit.lib.13. Annal. Seneca apud Tacitvm fatetur se quadriennio comparasse ter millies sestertiûm, quãtum & Eprivs Marcellvs, & Crispvs Vibivs, & Pallas Clavdij Libertvs, dicuntur possedisse. Id erat. 2343750.li.

Senecn lib.2. de Benef. Lentvlvs *Augur*, antequam libertini eum pauperem fecissent, quater millies sestertiûm suũ vidit, inquit Seneca. Quod fuit de nostro. 3125000.li.

Velleius lib.2. Pecunia quinq; Ivlij Caesaris triumphis è manubijs lata, sexies millies & paulo amplius fuit. De nostro. 4687500.li.

Sueton. in Caligula. 37. Tiberivs Caesar corrasit & reliquit, vigesies septies millies sestertiûm. Quod totum ante annum Caligvla dissipauit. id valuit. 21093750.li.

Tacit.lib.1. Historiar. Nero bis & vicesies millies sestertiûm donationibus effudit, referente Tacito. Id de nostro fuit. 17187500.li.

Qui

Sueton. in Nerone. 31.	Qui TIRIDATI vrbe discedenti donauit super millies sestertiûm. Id fuit de nostro.	781250. li.
Sueton. ibid.	Et eidem TIRIDATI in vrbe moranti, nummûm (id est sestertiorum) 800000. diurna, erogauit. Id fuit.	6250. li.
Tacit. lib. 2. Historiar.	VITELLIVS paucissimis mensibus (inquit TACITVS) consumpsisse creditur nouies millies HS. Id de nostro fuit.	7031250. li.
Sueton. in Vespasiano. 16.	VESPASIANVS protestatus est in principatus sui initio, ob summam ærarij dissipationem, quadringenties millies opus esse, vt Resp. stare posset. Maxima ea summa omnium quæ in Romanis leguntur historijs. Valuit de nostro.	312500000. li.
Plutarch. in Camillo. & Liu. lib. 5.	Redemptio Romæ à GALLIS mille auri libræ fuerunt (vna P. CLODIj domus, triplo pluris postea constitit) authore PLVTARCHO Id valuit nostri.	36000. li.
Sueton. in Iulio Cæsar. 49.	CAESAR (*Dictator*) in primo consulatu 3000. pondo auri furatus è *Capitolio*, tantundem inaurati æris reposuit, vt retulit SVETONIVS. Id valuit de nostro,	108000. li.
Sueton. in Augusto.	OCTAVIVS CAESAR in CELLAM IOVIS CAPITOLINI intulit auri pondo 16000. Gemmasq; insuper & margaritas sestertiûm quinquies millies. Quorum, aurum valuit de nostro.	576000. li.
	Gemmæ vero & Margaritæ valuerunt.	3906250. li.
Plut. in Crasso.	Reliquiæ opum CRASSI, postquam decimam consecrasset HERCVLI, atque publico conuiuio populum Romanum excepisset, &	

 ciuibus

ciuibus insuper singulis dedisset 3. mensium triticum, fuerunt talenta 7100. Id valuit de nostro. 1331250. li.

Plin.l.33.c.10. PLINIVS autem in agris eum possedisse scribit bis millies centena millia sestertiûm. Quod de nostro fuit. 1562500 li.

Liu.lib.33. ANTIOCHVS pro pace Romanis soluit ex pacto 15000 talenta. Id de nostro fuit. 2812500.li.

Plutarch. in Sylla. Mulcta *Asiæ* imposita à SYLLA ob defectionem, talenta fuit 20000. Quod facit de nostro. 3750000.li.

Plutarch. in Antonio. Tributum impositum *Asiæ* ab ANTONIO 200000. talenta. Quod de nostro fecit. 37500000 li.

CAP. XX.

De Proportione Auri ad Argentum.

VT luculentior fiat nostra quæ præcessit nummorum tractatio, de auri argentiq; proportione, prætijs, & temperatura, pauca adijcienda sunt. De proportione autem imprimis sciendum, aurum obtinere à natura sua quòd cæteris metallis præstet: quia cæteris & purius est, vtpote magis liberum & segregatum ab excrementis, & etiam in mixtione ipsa perfectius, vtpote exquisitissima actione caloris elaboratum. Metalla enim omnia licet in mixturæ suę radice & initio,

tio, similia fere sint, varios tamen excretions, coctionisq; gradus sortiuntur. Verum, quod certa proportione, argenti aut aliorum metallorum prætia aurum superet. Id non à natura est, sed constitutione principum. Proinde proportio ea auri ad argentum quam supra assignaui, scilicet duodecupla, perpetua non fuit, sed vel pro copia auri aut inopia, vel arbitrio principum sæpe variauit. IVLIVS POLLVX, & apud eum MENANDER; & HESYCHIVS, atque apud * illum POLEMARCHVS, eam decuplam facit. Quin & tantum fuisse aliquando, non maiorem, apparet ex LIVIO, vbi à Romanis pactum cum *Ætolis* fuit, vt si aurum dare mallent quam argentum, pro argenteis decem, aureum vnum persoluerent. Idemq; sane plurimum obtinuisse videtur in veteri Græcia & *Asia*, quod de Græcis ex DIOME ZONARAS obseruat, quod & de PERSICIS è SVIDA non obscure cognoscitur. PLINIVS proportionem auri ad argentum, cum primùm Romæ signaretur, prodidit fuisse quindecuplam, nam auri scrupulum inquit valuit sestertijs vicenis. Tempore vero ARCADIJ & HONORIJ constat fuisse fere, vt 14.½. ad vnum, vt * ex eorum constitutionibus clare elicitur. Valuit autem interdum aurum vt 1. par 13. argenti, etiam apud *Asiaticos*, vt euidens ex HERODOTO, vbi vnum talentum auri 13. argenti talentis taxatur. Porro, ea proportio aliquando fuit, vt 1. ad 12.½. vt cum Au-

Pollux. lib. 9. Onomast. cap. de Talent. *Hesychius in* δραχμή. * *In vocabulo.* Χρυσοῦς. *Liu. lib. 38.*

Zonar. Tomo. 3. Suid. in Δαρικούς. *Plin. l. 33. cap. 3.*

* *Iu. lib. 1. c. de Argent. pret.*

Herodot. in Thalia.

reus Romanus didrachmus valeret sestertijs centum, vt in GALBAE temporibus, ex collatione SVETONIj & TACITI fuisse cognoscimus. Nam de eadem OTHONIS largitione locuti, ille aureum, hic 100. sestertios eam facit, vt etiam DION 25. drachmas, quod in idem plane recidit. At proportio auri ad argentum celebratissima, & quę plurimum euicit, est duodecupla. Quā non solum PLATO verā esse illorū metallorū analogiā statuit, & apud Romanos circa PLINIj tempora valuisse video: qui quatuor denarijs vnum auri scrupulum permutari scribit. Verum & eandem æstimationem proportionemq; apud nos, aliasq; gentes plurimas iamdiu obtinuerunt. Pro illa autem vtriusq; proportione, statuendum est hunc in modum vtriusq; metalli pretium & ęstimatio.

Sueton. in Otho. Tacit. lib. 1. Historiarum.

Dion. lib. 55.

Plato in Hipparcho. Plin. lib. 19. cap. 1.

CAP. XXI.

De Auri & Argenti Pretijs.

Libra	Argenti,	valet	3. li.	Continet Libra 12. Vncias. Ponderat grana. 6912.	Λίτρα.
	Auri,		36. li.		
	* Obrizi,		37. li. 10. s.		
Vncia	Argenti,	valet	5 s.	Continet Vncia 8. drachmas: Ponderat grana. 576.	Οὐγγία.
	Auri,		3. li.		
Drachma	Argenti,	valet	7. d. ob.	Continet Drachma, 3. scrupula: Ponderat grana. 72.	Δραχμή.
	Auri,		7. s. 6. d.		

* *Budæus de Asse. lib. 5.*

Scrupulum

Scrupulum	Argenti, valet	2. d. ob.	Continet Scrupulum Obolos 2. Ponderat grana. 24.	Γράμμα.
	Auri,	2. s. 6. d.		
Obolus	Argenti, valet	1. d. q^a.	Continet Obolus Ceratia seu siliquas 3. Ponderat grana. 12.	Ὀβολός.
	Auri.	1. s. 3. d.		
Siliqua	Argenti, valet	q^a. q. c. $\frac{1}{2}$.	Cõtinet Siliqua seu ceratiũ, Ponderatq́; sitaria seu grana. 4.	Κεράτιον.
	Auri,	5. d.		
Granum	Argenti, valet	c. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{12}$.		Σιτάριον.
	Auri,	1. q^a.		

CAP. XXII.

De Aurei & Argentei Nummi Temperaturis.

SVperest vna consideratio de auri & argenti tẽperatura, quæ est eius permixtio cum materia aliena: Aurum enim Argento, Argentũ ære temperant, vt proinde in aureis, & argenteis nũmis varij obseruentur gradus puritatis. Aureorũ autẽ omniũ purissimi, DARICI sunt. DARIVS enim HERODOTO referente, quoad fieri potuit, omnem mate-

Herodot. in Melpomene.

materiam alienam excoxit. Quod & inter Romanos Imperatores TACITVS fecit: *Obrizum* Monetales viri id vocant: nam in officina monetali natum id nomen fuisse, cui tamen aliam originem * quidam assignant, * PLINIVS non obscure significat. Est autem *Obriza* examen seu probatio per ignē acerrimū, qua omnis fere alienæ materiæ admixtio excer nitur: dixi *(fere)*. Nā eousq; excoqui aurum posse, vt caractæ vnius quadrans tantum relinquatur materię alienæ, id est pars totius massæ nonagesima sexta, metallarij agnoscunt, eamq; puritatis gradum EDVARDICOS NOBILES adeptos esse. In argēto aurem volunt, necessario relinqui quadragesimam octauā partem materiæ alienæ: verum exquisitissimi monetales affirmant aurū ad vltimū etiam quadrantis caractæ quadrantē, id est decimā sextam caractæ partē defæcari & expurgari posse, ita vt solum trecentesima octuagesima quarta pars alieni metalli derelicta sit. Argentum autē decoqui posse, vt nihil preter merum argentum supersit, licet non sine aliqua eius iactura illud fiat. Scribit autē BODINVS ex Aurificū (vt inquit) *Parisiorum* experimētis, in aureis nummis VESPASIANI factis, solam septingentesimam sexagesimam nonam partem defuisse summæ eorū bonitati. Quod si verū trigesima secunda tantū pars vnius caractæ materiæ alienæ superfuit; verum vtrumq; fuerit summa aureorum *Daricorum* puritas. In Græcis tamen Aureis

** Obrizum ijs quasi ophirizum. id est aurum ex Ophir allatum.*
** Plin. l. 33. c. 3. Vide. Bude. lib. 3. de Asse.*
Bodin. lib. 2. Theatr. Naturæ.

Vide Agricol. l.2. de Ponderib. & Temperatura Monetarum.

Aureis PHILIPPI, ALEXANDRI, DEMETRIJ, &c. vt etiam in externis *Prusiæ* & *Mithridatis*, admixta fere fuit quinquagesima Argenti portio. In Romanis autem quos signarunt Consules & Imperatores ad VESPASIANVM vsque, quadragesima & octaua fuit argenti portio. Quam temperaturam aurei *Turcici, Hungarici*, veteres *Hispani*, & fere *Ducati Veneti* hodie seruant. *Ducati* autem *Romani, Bononienses, Lucenses, Mediolanenses*, mixtionem habent tricesimæ secundæ partis argenti. *Coronati Francici* & *Burgundici* decimam sextam recipiunt. *Coronati Italici* fere partem nonam: qui autem optimi, saltem duodecimam. Aurei *Rhenani* partem quartam, (qui ea causa albescunt) vt electri potius quam auri nomen mereantur, cum electrum sit authore PLINIO, etiam cum quinta pars argenti auro sit admixta. Verum omnium maxime argentosi, sunt *Philippici Brabantini*, & *Wilhelmij Hollandici*, in quorum mixtura sunt 15. auri, 9. argenti portiones.

Plin. lib. 33. c. 4.

Argentei autem nummi *Aryandici*, (*Aryandes* sub *Cambyse Persarum* Rege *Ægypti* præfectus fuit) omnium erant purissimi, omni plumbo vt HERODOTVS author est, quoad fieri potuit excocto: * Potest autem sine argenti jactura, vt drachma plumbi in besse argenti (quam *Marcam* vocant) id est, in 8. argenti vncijs resideat. Pars ea est sexagesima quarta. Græcorum argenteis nummis fere inest quinquagesima pars alieni metalli, Idem

Herodot. lib. 4. in Melpomene.
* *Vide Agricol. loc. allegato.*

In Asiaticis. In Romanis vsq; ad VESPASIANVM quadragesima octava : Post VESPASIANVM interdum vigesima quarta, Nisi quod solus LIVIUS DRVSVS, etiam tempore Consulum, ante *Cæsares*, notatur in Tribunatu suo, octavam æris partem admiscuisse.

Plin.l.33.c.3.

Æreis demum nummis ferrum miscuisse notatur solus Triumvir ANTONIVS, vt etiam argenteis, sed qua mensura incertum: Immensus Helluo, cum plus auri & argenti, ex vna Asia vno anno corraserat, quam ex toto Imperio Romano longis spatijs TIBERIVS, plusq; inter coenas & luxurias dissipaverat, quam NERO aut CALIGVLA, aut quisvis alius dissolutissimus ærarij Romani exhaustor & expilator, ne æs quidem sine ferro hominibus purum, ferreus & impurus nebulo relinquere potuit.

Plin.l.33.c.9.

Ferreis tamen nummis vsus fuisse olim gentes aliquas certum est. Nam & ferrei nummi ARISTOTELES meminit in *Oeconomicis*, & *Britannos Cæsar*, *Byzantios Pollux*, & *Aristides Lacedæmonios*, ille & *Xenophon*, & *Plutarchus*, (quibus alij non permittebantur ex *Lycurgi* legibus) nummos ferreos in vsu habuisse prodiderunt. Verum & stanneos nummos fuisse aliquando sub DIONISIJ tyrannide *Syracusanus*, POLLVX etiam retulit: quin deniq; neque corium exclusum fuisse ab hac dignitate intelligimus ex PLATONE, qui *Carthaginienses*, adhibuisse in cōmercijs nummos ex corio; magnitudine stateris, * alicubi meminit. *CAP.*

Arist. Oeconomic.2. Cæsar.l.5.Bell. Gall. Poll.l.9.cap.de Talent. Plutarch. in Lycurgo.& in Lysandro. Aristid.in Platonica.2.pro Quatuor viris. Pollux.l.9. Onomastic. Cap.allegat. * Plato. in Eryxia.

CAP. XXIII.
De Pretio & pondere æris & aliorum Metallorum.

Erum cum in Nummis etiam æris ratio habita sit, adijciam pauca de eius & aliorum etiam metallorū pretijs. Pretium quidem æris ab initio Romanæ Reip. idque diu, ad primum Bellum *Punicum*, respectu argenti fuit fere 840. pro 1. cum scilicet vetus denarius Romanus 10. æris Libras pretio valeret. Postea vero crevit eius æstimatio, vt reducto ad 2. vncias Asse, vni argenti libræ 140. cum ad vnciam vnam, 70. cum ad semunciam 35. fere responderent libræ æris, in nummis scilicet signatis: cum vero denarius ad drachmam esset contractus, etiam 32. Rudis vero æris, pretium sub ARCADIJ & HONORIJ Imperio (vt alias fuit antiquitus ignoro) tale fuit, vt 100. æris pro 1. argenti taxarentur. De reliquorum metallorum pretijs AGRICOLA videatur.

Lib. 1. cap. de Argent. pret.

Agricol. lib. de pret. Metallorum.

Dixi aliquid de æris pretio, dicam etiam pauca de eius & aliorum metallorum ponderibus, quod videam scriptores in ijs statuendis, nonnihil hallucinari. Inter metalla autem gravissimum omnium aurum est, cui plumbum bene repurgatum fere cedit parte octava: fallitur enim * PLINIVS qui plumbum auro

* *Plin. l. 33. c. 3*

auro præponderare ſcriptum reliquit. Plumbum autem rudius eiuſdem fere ponderis cum argento eſt: at bene excoctum & repurgatum, tertia fere parte ſui ponderis ipſum ſuperat. Argentum tamen æri, parte fere tertia & dimidia præponderat. Aes autem ferro, parte fere ſexta gravius eſt, ferrum denique ſtanno, parte decimaſeptima fere: vt ſtannum ſit metallorum omnium leviſſimum, ſicut aurum graviſſimum. Et vt aliquid obſervem de lapidibus: Adamas dimidium fere plumbi, marmor dimidium ferri ponderat. Ita aurum proportionem ponderis habet ad argentum, non vt * aliqui temere pronunciarunt duplam, aut triplam, ſed ſeſquialteram & ſeſquiquintam; ſcilicet vt 17. ad 10. Aurum ad plumbum, ſeſquioctavam fere. Aurum ad æs, duplam & ſeſquioctavam. Aurum ad ferrum, & ſtannum, duplam & pluſquam ſeſquialteram.

Ex experientijs. Nic. Tartaleæ, in Appendice ad lib Iordani de Ponderoſitate, & Franciſc. Fuxei Pariſienſ.

** Ar. Montan. Vol. 3. de Menſur. cap. de Sicli partib. & cap. de Chicbar.*

* * *

FINIS.